

УДК 35.088

О. В. ШЕНКАРЕНКО

ВПЛИВ ТИПУ ОСОБИСТОСТІ НА ПРОФЕСІЙНУ ОРІЄНТАЦІЮ ТА ФОРМУВАННЯ КАР'ЄРИ У СФЕРІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто вплив типу особистості на професійну орієнтацію формування у сфері управлінської діяльності. Проаналізовано останні дослідження, що стосуються досліджуваної проблеми. Намічено перспективи подальших досліджень у цьому напрямку.

We consider the influence of personality type on the formation of professional guidance in the management area. Analysis of recent studies on the investigated problem. Identified for further research in this direction.

Ключові слова: кар'єра у сфері управління, тип особистості, сфери діяльності, менеджмент, маркетинг, економічна діяльність, фінанси.

Найрізноманітніші дослідження, проведені в усьому світі, показують, що лише 8 % населення Землі займається своєю справою, професійна діяльність решти 92 % абсолютно не відповідає функціонально-морфологічній організації їхнього мозку. Звідси можна зробити, як мінімум, два висновки: по-перше, професійно придатне населення планети працює погано, бо краще воно не в змозі працювати, по-друге, займаючись півжиття виконанням неавтономної роботи, людство перебуває в постійних депресіях [2].

Отже, роль правильно організованої профорієнтаційної роботи надзвичайно важлива і для суспільства в цілому, і для окремої людини зокрема. Для того щоб правильно організувати процес орієнтації учнів на вибір певної професії ще в школі, допомогти дитині знайти себе і своє місце в житті, потрібно вивчати досвід інших країн, які мають позитивні результати в цій справі.

За таких умов виникає гостра необхідність переглянути основи професійно орієнтованого спрямування в школах України, адже, за підрахунками зарубіжних учених, правильний і своєчасний вибір професії в шкільному віці в 2 – 2,5 рази зменшує плинність кадрів, на 10 – 15 % підвищує продуктивність праці і в 1,5 – 2 рази знижує вартість підготовки кадрів [4].

Перед кінцевим вибором професії, котра, здається, придатна на перший погляд, необхідно визначити, чи ця професія відповідає особистості. Для цього слід довідатися, до якого типу людина належить. Для цієї мети існує Тест Майєрс-Брігс (Myers-Briggs (MBTI)).

Загальне уявлення типу особистості зобов'язане своїм існуванням роботі шведського психолога К. Джанга та двом американським жінкам К. Брігс та її доньки І. Брігс-Маєрс. К. Джанг з'ясував, що поведінка, яка здавалася непередбачуваною, фактично могла бути передбачуваною. Поки К. Джанг працював над своїми

відкриттями, К. Брігс, котра довгий час була заінтригована схожістю та різноманітністю людських особистостей, почала розвивати свою особисту систему виявлення типів особистостей. Коли Катерина прочитала англійський переклад Джанга “Психологічні Типи” в 1923 р., вона зрозуміла, що Джанг уже знайшов те, що вона шукала. Тому вона адаптувала його модель до своїх досліджень. У 1940 р. Катерина та Ізабелль Брігс почали розробляти інструкцію тесту MBTI для вимірювання психологічного типу, яка була пізніше збагачена та поліпшена.

Мета дослідження полягає у правильній організації профорієнтаційної роботи, допомогти людині знайти себе і своє місце у світі професій.

Поставлена мета обумовлює завдання: допомогти людині у визначенні свого типу особистості, що сприяє розвитку її здібностей і нахилів у тій чи іншій сферах професійної діяльності та визначити вплив типу особистості на професійну орієнтацію та формування кар’єри у сфері управлінської діяльності.

Основною метою управління як процесу в умовах ринкових відносин є забезпечення належної діяльності підприємства в напрямку створення та підвищення його прибутку. Прибуток, усеperеч популярному переконанню, рідко використовується лише на користь власників бізнесу. Замість цього кошти вкладаються в повторне інвестування, закупку нового обладнання і поліпшення майбутніх перспектив підприємств і заробітну платню робітників. Але прибуток залежить значною мірою від рівня кваліфікації спеціалістів, зайнятих у виробництві, а саме – від рівня освіти, майстерності, дисципліни.

Сьогодні термін “управління” все частіше замінюється терміном “менеджмент” і використовується як засіб підвищення не тільки діяльності підприємств, а й є надзвичайно важливим видом діяльності, що надає особі різні можливості для ділової кар’єри. Термін “кар’єра”, яке дослівно означало “шлях”, сьогодні означає “професійний прогрес особи за час її трудової діяльності” чи “трудоий шлях”. Є чотири широкі сфери у бізнесі, що пропонують захопиви кар’єру: менеджмент, маркетинг, економіка та фінанси. У межах кожної з цих сфер є специфічні професії, в яких кожен може реалізуватися. Наприклад, у межах маркетингу кожен може спеціалізуватися в ринковому дослідженні, рекламі, закупці, продажу чи розповсюдженні товару. Нижченаведена таблиця показує загальні можливості кар’єри, що доступні в різних областях бізнесу (табл. 1).

Таблиця 1

Сфери діяльності і кар’єра

<i>Менеджмент</i>	<i>Маркетинг</i>	<i>Економічна діяльність</i>	<i>Фінанси</i>
Головний менеджер; кадровий менеджер; менеджер виробництва	Дослідник; рекламодавець; агент у справах продажу	Приватний бухгалтер; суспільний бухгалтер; рахівник	Банкір фінансист; аналітик; брокер фондової біржі; експерт

Різновиди занять, притаманні менеджерам, бухгалтерам, аналітикам потребують вимогливого ставлення з боку відповідних працівників. При цьому головною вимогою для зазначених категорій є вища освіта; іншим менш

кваліфікованим працівникам, таким як секретарі, допоміжний персонал потрібна принаймні середня спеціалізована освіта [1].

Під час вибору кар'єри в бізнесі, є питання, які кожен хоче задати. По-перше: чи робота цікавить Вас; чи є такі сфери бізнесу, до яких ви маєте придатність або спеціальні здібності; які є можливості для професійного зростання, яка заробітна плата та який попит на професію; відповіді на ці питання й ретельне планування допоможе людині вибирати успішну кар'єру в бізнесі. Окрім того, вона має бути самокритичною і вміти зважувати свої сильні і слабкі сторони при визначенні своєї придатності до певної професійної діяльності. Дуже важливо з'ясувати, чи задовольняє людину той вид діяльності, де потрібно:

- приймати самостійні рішення і брати на себе відповідальність;
- мати справу з людьми;
- творчо вирішувати проблеми, що виникають;
- працювати в команді;
- працювати самостійно, без команди;
- виконувати щоденно одноманітну роботу;
- їздити у від'їздження, перебувати певний час або постійно без родини і друзів;
- мати низьку розумову напругу в роботі;
- мати особливі здібності або навички;
- працювати в приміщенні чи зовні [5, с. 22].

Професійно орієнтоване спрямування освіти – це необхідна умова зміни ситуації на ринку праці в кращий бік, забезпечення всіх галузей народного господарства потрібними спеціалістами, поліпшення економічної ситуації в країні. У ст. 3 Закону України “Про загальну середню освіту” зазначається, що “загальна середня освіта – це цілеспрямований процес оволодіння систематизованими знаннями про природу, людину, суспільство, культуру та виробництво засобами пізнавальної і практичної діяльності, результатом якого є інтелектуальний, соціальний і фізичний розвиток особистості, що є основою для подальшої освіти і трудової діяльності” [3, с. 104]. Ст. 35 зазначає, що “загальна середня освіта забезпечує всебічний розвиток дитини як особистості, її нахилів, здібностей, талантів, трудову підготовку, професійне самовизначення, формування загальнолюдської моралі, засвоєння визначеного суспільними, національно-культурними потребами обсягу знань про природу, людину, суспільство і виробництво, екологічне виховання, фізичне вдосконалення” [3]. Отже, згідно із Законом України “Про загальну середню освіту”, підготовка учнів до дорослого професійного життя має проводитися у стінах школи, яка не повинна бути ізольованою від інших суспільних інституцій. Одним із принципів освіти, що зазначені у ст. 6, є принцип інтеграції з наукою і виробництвом. Освіта, сприяючи розвиткові всіх здібностей і нахилів учнів, мусить спиратися на новітні наукові досягнення та виробничі процеси.

Існує 16 різних психологічних типів, і кожна людина відповідає одному з них. Це не свідчить, що всі люди унікальні і незвичайні, і взагалі у них є величезний потенціал. Пізнання свого типу особистості допоможе людині виявляти та вивчати свої переваги.

Система Типу заснована на чотирьох основних аспектах людської особистості, яке ми називаємо виміри (табл. 2 – 6).

Таблиця 2

Чотири типу визначення особистості

(E) Extraverts	Introverts (I)
(S) Sensors	Intuitives (N)
(T) Thinkers	Feelers (F)
(J) Judgers	Perceivers (P)

Таблиця 3

Взаємодія зі світом та спрямування енергії

<i>(E) Extraverts</i>	<i>Introverts (I)</i>
Вам подобається перебувати з іншими людьми	Подобається вам проводити час на самоті
Вам подобається перебувати в центрі уваги	Уникаєте бути в центрі уваги
Спершу дієте, потім думаєте	Спершу думаєте, потім дієте
Маєте звичку думати уголос	Обмірковуєте речі в умі
Ділитесь інформацією про себе	Більш замкнуті, віддаєте перевагу ділитися особистим з обраними людьми
Розмовляєте більш, ніж слухаєте	Слухаєте більше, ніж розмовляєте
Спілкуєтесь емоційно	Стримуєте емоції в собі
Віддає перевагу широкій поверховій інформації	Віддає перевагу глибокій інформації

Таблиця 4

Типи інформацій, на які спрямовується основна увага

<i>(S) Sensors</i>	<i>Intuitives (N)</i>
Довіряєте тому, що безсумнівне і конкретне	Довіряєте інтуїції та припущенню
Любите нові ідеї тільки якщо вони мають практичне застосування	Подобаються нові ідеї заради їх новизни
Ціните реалізм і здоровий глузд	Ціните фантазію та нововведення
Любите використовувати та удосконалювати усталені вміння, майстерність	Любите навчатися новим вмінням
Схильні до детальних та буквальних описів	Прагнете до узагальнюючих образних описів
Представляєте інформацію в поступовій, хронологічній послідовності	Представляєте інформацію непослідовно, спутано
Орієнтуетесь на сьогоднішній день	Орієнтуетесь на майбутнє

Таблиця 5

Особистісні характеристики, що впливають на прийняття рішень

<i>(T) Thinkers</i>	<i>Feelers (F)</i>
Не поспішаєте, звертаєтесь до об'єктивного аналізу проблем	Дієте миттєво, розглядаєте ефект дій на інших
Ціните логіку, законність, справедливість; один стандарт для всіх	Ціните співчуття, робите виключення з правил
Природно бачите недоліки і прагнете бути критичним	Любите догоджати іншим; показувати вдячність
Може здаватись безсердечним, не чуттєвим і не турботливим	Може здаватись занадто емоційним, нелогічним і слабким
Вважаєте більш важливим бути відвертим ніж тактовним	Вважаєте більш важливим бути і тактичним і відвертим
Керуетесь бажанням здійснити мету і вибором способу досягнення (цілеспрямований)	Керуетесь бажанням бути високо оціненим, любим способом (честолобний)

Орієнтація особистості на результат або на процес

<i>(J) Judgers</i>	<i>Perceivers (P)</i>
Почуваєтесь найщасливішими після того, як рішення вже прийняті	Задоволені, залишаючи проблему відкритою надалі
Маєте «робочу етику»: спочатку робота, потім відпочинок	Маєте «етику гри»: насолоджуватися зараз, завершувати роботу пізніше
Бачите цілі і працюєте для досягнення їх вчасно	Міняєте цілі, коли вирішення нової проблеми становиться більш доступним
Надаєте перевагу тому, щоб знати ситуацію	Подобається адаптуватися до нової ситуації
Орієнтуєтесь на результат (акцент знаходиться на завершенні завдання)	Орієнтуєтесь на процес (акцент на тому як виконується завдання)
Одержуєте задоволення від закінчення проєктів	Одержуєте задоволення від початку проєктів
Сприймаєте час як обмежений строк та ставитесь до крайнього строку серйозно	Бачите час як відновлюючий ресурс, вважаєте крайній строк необмеженим, необов'язковим

Вищенаведене може бути застосовано в державних центрах зайнятості, загальноосвітніх і вищих навчальних закладах, державних установах та комерційних підприємствах.

Отже, вибір професії завжди є дуже відповідальною та важливою в житті будь-якої людини. Помилки у виборі професії можуть стати серйозним бар'єром у здійсненні подальшої професійної кар'єри. На жаль, втрати від цього відчуває як людина, так і держава. Наслідком є вимушене перенавчання людини, додаткове навантаження на державний бюджет та нераціональне використання коштів, які мають бути спрямовані на вирішення соціальних потреб.

Можна зробити висновок, що професійна діяльність більшості працівників, що працюють у сфері управління та підприємництва, не відповідає функціонально-морфологічній організації їхньої особистості. У зв'язку з цим пізнання свого типу особистості має допомогти людині виявляти та вивчати свої переваги. Урахування системи типів, яка заснована на чотирьох основних аспектах людської особистості, надасть можливість переглянути основи професійно орієнтованого спрямування, починаючи з загальноосвітніх та вищих навчальних закладів і закінчуючи великими комерційними підприємствами, а також державними організаціями та установами.

Література:

1. *Науменко Л. П.* Business English Course : Бизнес-курс англійського мови / Л. П. Науменко. – К. : А.С.К., 2004. – 448 с.
2. *Огуровский В.* Вундеркинды могут завтра стать неудачниками / В. Огуровский // Киевский регион. – 2002. – № 13 (49). – С. 4–5. – (4–10 апр.).
3. Освіта України: Нормативно-правові документи. До II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти. – К. : Міленіум, 2001. – 470 с.
4. *Сидоренко В.* Наукові основи професійного самовизначення школярів / В. Сидоренко // Трудова підготовка. – 1999. – №1. – С. 33–39.
5. *Vince Michael* “Highlight” Intermediate, Teacher’s book, Heinmann., Oxford, 1992. – С. 12.

Надійшла до редколегії 18.03.2010 р.

ЄВРОПЕЙСЬКІ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНІ ПРОЦЕСИ Й ІНСТИТУТИ

УДК 327.7 (ЄС): 351.78

О. О. ТРУШ

ДОСВІД ПОБУДОВИ ТА ДІЯЛЬНОСТІ СИСТЕМ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ КРАЇН – ЧЛЕНІВ ЄС ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Вкладено досвід побудови, функціонування та управління системами цивільного захисту (ЦЗ) країн – членів ЄС. Розглянуто особливості систем ЦЗ держав Центральноєвропейського регіону, таких як Австрія, Угорщина, Польща, Словаччина, Чехія.

The given material is the first in the paper cycle devoted to the experience of formation and functioning and administration of the civil security systems of the EU member-countries. The specific features of the civil security systems of the Central European, such as Austria, Hungary, Poland, Slovakia, Czech have been considered.

Ключові слова: надзвичайна ситуація, цивільний захист, побудова і функціонування систем цивільного захисту.

Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій (НС) залишається важливим напрямком діяльності будь-якої держави. У попередніх матеріалах розглянуто особливості побудови і функціонування систем ЦЗ, або цивільної оборони (ЦО) держав ЄС Західно-, Північно- та Південноєвропейського регіонів [2–4]. У державах ЄС Центральної Європи також склались свої системи ЦЗ (ЦО), результати аналізу яких наведено нижче [1].

У працях вітчизняних і зарубіжних учених розглянуто питання державного управління системами цивільної оборони (ЦО) та ЦЗ в окремих державах світу. Зокрема, дослідженням у цій сфері присвячено роботи С. Андреєва, М. Брушлінського, Ю. Воробйова, Л. Жукової, Н. Клименко, О. Могильниченка, С. Соколова, П. Вагнера, М. Стеблюка, М. Фалєєва, Г. Федулова, Р. Цалікова, В. Шоботова та ін. Але всі вони здебільшого носять фрагментарний характер і не дають цілісного аналізу стану побудови, функціонування та управління системами ЦО (ЦЗ) держав ЄС. Для узагальнення інформації про існуючі системи необхідно проведення їх компаративного аналізу, порівняння досвіду окремих держав.

Австрія. Центральним органом виконавчої влади в Республіці Австрія, який відповідає в рамках держави за організаційні питання планування, запобігання і

реагування на надзвичайні та кризові ситуації в країні є Федеральне міністерство внутрішніх справ (ФМВС). Безпосередньо організацією діяльності у сфері цивільного захисту населення, подолання кризових ситуацій, а також запобігання, локалізації та ліквідації наслідків НС займається Управління П/4 ФМВС, яке структурно підпорядковується Генеральній дирекції громадської безпеки ФМВС.

Це Управління має у своєму складі два підрозділи: Реферат П/4/а, який відповідає за організацію роботи з питань ЦЗ населення, подолання кризових ситуацій та ліквідацію наслідків НС у середині країни та Реферат П/4/б, відповідальний за вирішення зазначених питань у міжнародних масштабах.

Державне управління ЦЗ в Австрії побудоване на комплексній системі, яка спрямована, у першу чергу, на попередження та локалізацію НС, й охоплює зони відповідальності в рамках федерації, земель, районів, общин, відповідних структурних підрозділів з ЦЗ і громадян та включає виконання широкого спектра завдань у сфері захисту населення від природних і техногенних загроз та надання допомоги під час кризових та НС.

ЦЗ населення включає комплексну програму дій щодо виконання таких заходів:

- заходи щодо захисту від природних катастроф і технічних аварій;
- заходи щодо самостійного захисту;
- повсякденні заходи щодо попередження та протидії загрозам і небезпеці;
- превентивні заходи щодо захисту населення від наслідків можливих дій з боку міжнародних терористів.

Реалізація завдань державного управління ЦЗ здійснюється на державному та регіональному рівні (рівні федеральних земель).

З травня 2003 р. ФМВС Австрії відповідає за організацію ЦЗ населення, подолання кризових ситуацій та ліквідацію наслідків НС як у межах країни, так і в міжнародних масштабах. Таким чином, уперше на федеральному рівні відповідальність за координацію роботи в зазначених вище сферах сконцентровано в одному центрі, що дозволяє більш ефективно та оперативніше реагувати на кризові ситуації та катастрофи, що виникають.

Слід зазначити, з огляду на те, що дві третини території Австрії складає гірська місцевість, у складі ФМВС існує спеціальний підрозділ “Альпійська служба”, яка структурно входить до складу Реферату П/2/б Управління П/2 Генеральної дирекції громадської безпеки. “Альпійська Служба” виконує рятувальні та інші завдання у складних гірських умовах.

Усі земельні Управління поліції, окрім земель Бургенланд та Відень, мають у своєму складі так звані “альпійські” оперативні групи. До складу цих груп входять співробітники поліції, які пройшли спеціальну гірську та альпіністську підготовку. Основна частина поліцейських, що входить до складу таких груп, проходять звичайну службу в різних регіональних і територіальних підрозділах. У разі необхідності вони оперативного долучаються до виконання “альпійських” завдань.

Загальноєвропейська Служба екстреної допомоги “112” фінансується в Австрії за рахунок коштів територіальних і комунальних громад. В основному при наборі номеру “112” здійснюється з’єднання з АТС регіонального або територіального структурного підрозділу австрійської поліції, яка приймає та опрацьовує первинну інформацію. Водночас залежно від регіону перебування при наборі зазначеного

номеру може відбутись з'єднання з пожежною частиною або швидкою допомогою. При наборі служби "911" здійснюється з'єднання аналогічне з набором "112". Конституція Австрії покладає розробку і виконання законодавчих нормативних документів у сфері пожежної безпеки на пожежну поліцію федеральних земель. У законодавстві федеральних земель немає серйозних відмінностей, тому пожежна служба Австрії, у цілому, побудована за таким же принципом, як і поліція. Організацію протипожежної служби забезпечують федеральні провінції, діяльність пожежних підрозділів регламентується пожежно-поліцейськими правилами і законами земель, причому в кожній провінції діє своє законодавство, що регламентує протипожежну службу.

Законом Австрії "Про пожежну охорону" (1985 р.) встановлено порядок проведення пожежного огляду всіх об'єктів. Законом "Про боротьбу з лісовими пожежами" (1980 р.) затверджено правила поведінки людей при лісових пожежах, способи боротьби з ними. У даному законі чітко вписано обов'язки пожежної охорони і поліції при боротьбі з лісовими пожежами.

Законодавство Австрії, що регламентує діяльність протипожежної служби, вимагає від кожного муніципалітету, щоб на його території у стані готовності знаходився принаймні один підрозділ громадської пожежної охорони, достатньо укомплектований особовим складом і технічно добре оснащений, професійно підготовлений, боєздатний. До громадської пожежної охорони відносяться добровільна, професійна та пожежна охорона промислових підприємств.

У кожній федеральній землі Австрії один із членів земельного уряду представляє в уряді інтереси протипожежної служби. Земельні асоціації протипожежних служб об'єднані у Федеральну Асоціацію пожежної служби Австрії. На чолі Федеральної Асоціації стоїть Президент, який виконує свої функції через адміністрацію Федеральної протипожежної служби, виконавчий комітет і комітети добровільної, професійної пожежної охорони та пожежної охорони промислових підприємств, а також комітет пожежної техніки.

Питання розробки і виконання законодавчих нормативних документів у сфері пожежної безпеки покладено на пожежну поліцію дев'яти федеральних земель.

Витрати на утримання пожежної охорони Австрії несе, загалом, місцева влада за винятком пожежної охорони промислових підприємств, яка фінансується власником підприємства. Крім того, із федеральних доходів землям виділяється певна кількість коштів (залежно від частки населення конкретної землі у відношенні до всього населення країни), які надходять до федерального уряду від податку на утримання пожежної охорони.

Республіка Польща. У Республіці Польща функції ЦЗ населення від НС виконують Головна комендатура пожежної охорони, Служби водного та гірського порятунку, Цивільна оборона а також їх підрозділи на регіональному та місцевому рівнях, які підпорядковані місцевим органам влади.

Загальну координацію цієї роботи здійснює орган центральної виконавчої влади Міністерство внутрішніх справ і адміністрації, у структурі якого діють, зокрема, Бюро з питань ліквідації наслідків стихійних лих і Департамент кризового управління та оборонних справ, які виконують в основному управлінські функції.

Згадане Бюро виконує функції профільного Секретаріату міністра з питань ліквідації наслідків стихійних лих. До завдань структури відносяться питання підготовки справ до ініціювання, координації та опрацювання програм діяльності урядової адміністрації в сфері ліквідації наслідків повені, зсувів ґрунту та інших стихійних лих. Крім того, Бюро забезпечує фінансову діяльність адміністрації, підтримує зв'язок з органами територіального самоврядування та недержавними організаціями відповідно до своєї компетенції.

До завдань Департаменту кризового управління та оборонних справ належать такі:

- організація та забезпечення реалізації завдань, віднесених до компетенції міністерства в сфері НС, зокрема планування діяльності в питаннях загальної громадської безпеки та кризового управління, рятування та захист населення, нагляд за Державною пожежною службою та функціонуванням Національної системи порятунку та гасіння, рятуванням у горах та на воді, цивільною обороною, попередження та усунення наслідків терористичних замахів, охорона інфраструктури життєзабезпечення, координація виконання обов'язків за міжнародними угодами;
- здійснення інформаційно-аналітичного забезпечення;
- опрацювання пропозицій, інших документів для потреб Урядової кризово-координаційної групи;
- нагляд за діяльністю Науково-дослідного Центру протипожежної охорони та навчального закладу (Головна школа) Пожежної служби;
- координація міжнародної співпраці у сфері цивільної оборони, кризового управління, рятування та охорони населення, інфраструктури життєзабезпечення;
- контроль та забезпечення мобілізаційного матеріально-технічного резерву;
- координація та нагляд за рівнем територіальної мобілізаційної готовності на випадок НС, планування заходів профілактики і ситуаційне моделювання кризових явищ, реалізація програм щодо захисту населення.

Окрім цього, на місцевому рівні у структурі урядів воєводств функціонують відділи кризового управління, які підпорядковуються воєводі. Ці органи несуть відповідальність за ліквідацію наслідків НС на рівні воєводств.

Правовим актом, який регулює всі питання щодо усунення наслідків аварій або стихійних лих, є Закон Республіці Польща від 18 квітня 2000 р. "Про надзвичайні ситуації". Ним, зокрема, передбачено, що ліквідацією наслідків НС на місці керують: війт (бурмістр, президент міста), якщо НС трапилася виключно на території гміни, староста, якщо НС трапилася на території більше, ніж однієї гміни, що входять до складу повіту, воєвода, якщо НС трапилася на території більше, ніж одного повіту, що входять до складу воєводства, міністр внутрішніх справ і адміністрації або інший міністр, визначений урядом, якщо НС трапилася на території більше, ніж одного воєводства.

Ліквідація наслідків НС здійснюється силами спеціальних кризових команд, створених на локальному, регіональному або урядовому рівнях. Склад цих команд визначають місцеві органи влади. їх фінансування здійснюється як з місцевих, так і центрального бюджетів.

Окрім цього, до усунення наслідків НС можуть бути залучені Пожежна охорона, поліція, армія, медичні служби, прикордонна охорона, Морська служба пошуку і порятунку, інші державні служби, інспекції, структури тощо, залежно від обсягів завданої шкоди.

Законодавством Республіки Польща передбачено також механізм відшкодування органам місцевого самоврядування шкоди, завданої внаслідок стихійних лих та інших катастроф. Зокрема, у проєкті бюджету країни окремо закладаються кошти на усунування наслідків такого роду явищ. Розподіл коштів здійснюється Міністерством фінансів за поданням Міністерства внутрішніх справ і адміністрації.

У січні 2007 р. розпочала роботу Міжвідомча група щодо впровадження системи екстреного виклику “112” та системи електронного інформування про дорожні аварії в Республіці Польща. За результатами роботи зазначеної групи була затверджена програмна Концепція впровадження системи “112”, яка відповідає європейським вимогам.

Передбачено, що багаторічна урядова програма буде реалізовуватися Міністерством внутрішніх справ і адміністрації та Міністерством охорони здоров’я Республіки Польща в чотири етапи і має бути завершена в 2010 р.

Словацька Республіка. У системі забезпечення національної безпеки Словацької Республіки центральним органом виконавчої влади, який відповідає за питання запобігання, планування і реагування на надзвичайні та кризові ситуації, є Міністерство внутрішніх справ (МВС) Словацької Республіки. Для виконання вказаних функцій у системі МВС створено Секцію кризового менеджменту та цивільної захисту.

Головними функціями та завданнями Секції кризового менеджменту та цивільного захисту МВС Словацької Республіки є такі: забезпечення управління в кризових ситуаціях; ЦЗ населення; роботи інтегрованої системи рятування; економічної та господарської мобілізації; цивільного кризового планування; охорони критичної інфраструктури; керівництва системою ЦЗ та гуманітарної допомоги.

Організаційна структура Секції кризового менеджменту та цивільного захисту МВС Словацької Республіки є такою:

- організаційний відділ;
- відділ кризового менеджменту;
- відділ ЦЗ населення;
- відділ матеріального забезпечення ЦЗ та гуманітарної допомоги;
- Навчальний та технічний інститут кризового менеджменту і ЦЗ;
- центральний склад МВС Словацької Республіки;
- гірська рятувальна служба.

Міністр внутрішніх справ Словацької Республіки є керівником центрального кризового штабу, який створюється для управління державою в кризових ситуаціях. Керівник центрального кризового штабу, згідно із Законом “Про управління державою в кризових ситуаціях (окрім часу війни та військового стану)” від 22.06.2002 р. № 387, невідкладно доповідає Президенту та прем’єр-міністру Словацької Республіки про виникнення кризової ситуації чи про прямі загрози її виникнення. Штаб діє відповідно до Статуту, який схвалює уряд Словацької Республіки.

Основними завданнями центрального кризового штабу є такі:

- співпраця з Радою безпеки Словацької Республіки при вжитті заходів для виходу з кризової ситуації;
- координація діяльності кризових штабів нижчого рівня;

- контроль виконання визначених урядом завдань і заходів по виходу з кризової ситуації;
- подання пропозицій уряду республіки щодо необхідності отримання допомоги від іноземних держав;
- подання пропозицій уряду держави щодо використання цільових резервів фінансових ресурсів для виходу з кризової ситуації та локалізації її наслідків.

Функціонування інтегрованої системи рятування “112” фінансується з державного бюджету. За управління системою “112” відповідає відділ кризового менеджменту Секції кризового менеджменту та цивільної захисту МВС Словацької Республіки. Організаційно система “112” складається з восьми крайових (обласних) координаційних центрів. У роботі системи “112” задіяні підрозділи:

- пожежно-рятувального корпусу МВС;
- служби швидкої медичної допомоги;
- поліцейського корпусу МВС;
- авіації МВС;
- контрольної хімічної лабораторії ЦЗ;
- гірничої рятувальної служби.

Система “112” почала функціонувати з 01.07.2003 р. Після її створення залишились у дії й телефонні номери “150” (пожежно-рятувальна служба), “155” (швидка медична допомога) та “158” (поліція).

Угорська Республіка. В Угорщині центральним органом виконавчої влади, відповідальним за питання запобігання, планування і реагування на надзвичайні та кризові ситуації є Головна Дирекція з надзвичайних ситуацій Міністерства органів самоврядування та розвитку територій. До головних завдань Дирекції відноситься захист громадян та їх благ при виникненні таких НС, як пожежі, аварії, катастрофи та інші небезпечні ситуації, що загрожують населенню. При виконанні цих завдань Дирекція може залучати широкі кола громадськості для ліквідації НС. Головна мета Дирекції – ефективно запобігання, результативне втручання і успішне виконання робіт для забезпечення щоденної безпеки громадян.

Структура Центрального органу Дирекції має такі підрозділи: інспекції; з питань управління НС; господарський підрозділ.

Структура Регіональних органів включає регіональні офіційні та добровільні пожежні служби, обласні дирекції з НС, які виконують також завдання пожежних служб другої інстанції, Столична дирекція охорони громадського порядку, Дирекція з НС аеропорту, навчальні центри з НС.

Крім того, до Головної Дирекції належать такі державні установи: Аналітична лабораторія пожежної охорони; Відділ поставок та обслуговування; Відділ забезпечення та соціального страхування; Редакція періодичного видання “Захист від надзвичайних ситуацій”; Центральний Духовий оркестр пожежної охорони; Музей пожежної охорони; Головне управління з питань комунікації; Група психологів; Головне управління інформації та зв’язку.

З 1999 р. в Угорщині діє європейська система телефонної лінії допомоги “112”, яка експлуатується Центральним органом поліції. Окремого фінансування немає. Розпорядженням Уряду Угорської Республіки № 2031/2007 від 07.03.2007 р. визначено напрямки створення в країні Єдиної системи телефонної лінії допомоги “112”.

Координатором визначено Центр урядового електронного зв'язку Канцелярії прем'єр-міністра Угорської Республіки. До завершення створення єдиної системи в Угорщині будуть діяти традиційні лінії швидкої допомоги "104" (26 центрів прийому дзвінків), поліції "107" (приймають дзвінки всі відділення місцевої поліції), пожежної охорони "105" (150 центрів прийому дзвінків). Між цими службами налагоджується координація. Для створення Єдиної системи телефонної лінії допомоги "112" виділяються кошти з державного бюджету.

Чеська Республіка. Відповідно до Закону Чеської Республіки № 240/2000 "Про кризове управління та внесення змін до деяких законів", органами, що беруть участь у врегулюванні кризових ситуацій, є уряд, міністерства і відомства, Чеський національний банк, органи місцевого самоврядування та виконавчої влади та спеціальні територіальні органи. Центральним координуючим органом у цій сфері є Рада безпеки держави, основною метою якої визначено розбудову надійної та безпечної системи держави, забезпечення координації і контролю заходів, що спрямовані на попередження або ліквідацію надзвичайних або кризових подій. Робочим органом Уряду Чеської Республіки є Центральний кризовий штаб, що покликаний вирішувати кризові ситуації. На регіональному рівні функціонують ради безпеки країв.

Безпосередні практичні заходи із запобігання виникнення кризових і надзвичайних подій, а також ліквідації їх наслідків покладено на Інтегровану рятувальну систему (ІРС – "Служба 112"), що функціонує у складі Пожежно-рятувальної служби МВС Чеської Республіки з 1 січня 2001 р.

Керівництво ІРС здійснюється Управлінням інтегрованої рятувальної системи та виконання служби, до складу якого входять відділи ІРС, підрозділів протипожежної охорони, технічної та хімічної служби, психологічної допомоги.

Головне управління Пожежно-рятувальної служби у сфері ІРС забезпечує:

- методичне керування виконанням державних функцій органами країв у цьому питанні;
- управління виконанням функцій пожежно-рятувальними підрозділами у напрямі ІРС;
- контроль за виконанням завдань та надання кваліфікованої методичної допомоги пожежно-рятувальними підрозділами країв;
- опрацювання розвитку ІРС та підготовки до надзвичайних подій, організацію залучення Чеської Республіки до міжнародних рятувальних операцій для ліквідації надзвичайних подій за кордоном та надання гуманітарної допомоги іншим державам;
- забезпечення центральної координації закордонних та ліквідаційних заходів, контроль та координація рятувальних планів ІРС країв та розробка плану проведення рятувальних робіт на державному рівні;
- виконання функцій координатора при зверненні за допомогою при катастрофах, великих аваріях відповідно до міжнародних угод з прикордонними державами та Угорською Республікою.

Управління інтегрованої рятувальної системи та виконання служби відповідає за концепцію і реалізацію ІРС, координацію рятувальних заходів та співпрацю підрозділів ІРС, за координацію та контроль дій підрозділів пожежної охорони. Бере

участь у дослідницькій діяльності стосовно пожежної охорони, оцінює, систематизує та накопичує інформацію необхідну для конкретних дій підрозділів пожежної охорони, подає пропозиції з надання дотацій громадським об'єднанням та цільових дотацій добровільним пожежним командам, організує інструктаж та навчання для територіальних підрозділів ІРС, координує їх співпрацю тощо.

Управління виконує також такі завдання:

– забезпечує аналізи та оцінки небезпеки виникнення надзвичайних подій, зокрема, стихійних лих масштабних аварій, координує підготовку рішень для надзвичайних подій та бере участь центральному керівництві рятувальних заходів;

– готує концептуальні та методичні матеріали, документацію ІРС та координує їх опрацювання Пожежно-рятувальною службою Чеської Республіки, висловлює зауваження та рекомендації до аварійно-рятувальних планів, обладнанню та документації конкретних об'єктів, у частині, що стосується ІРС;

– у сфері стратегічного управління координує та створює умови для залучення підрозділів ІРС на всіх рівнях державного управління та місцевого самоврядування з метою їх системної співпраці при здійсненні ними безпосередніх рятувальних і ліквідаційних заходів, оцінює спільні дії підрозділів ІРС на республіканському рівні;

– опрацьовує пропозиції з матеріально технічного та фінансового забезпечення підрозділів ІРС.

На регіональному рівні ІРС складається з підрозділів ІРС у складі Пожежно-рятувальних служб країв, міст, районів, селищ. їх фінансування здійснюється з відповідних місцевих бюджетів.

Таким чином, проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що у країнах Центральної Європи склалися схожі, досить потужні і ефективні системи ЦО (ЦЗ), які спроможні забезпечити захист населення і територій своїх держав від НС різного характеру, досвід функціонування та побудови системи управління якими може бути корисним для молодого незалежної держави, якою є Україна. Особливу актуальність це набуває у зв'язку з вибором її стратегічного курсу на європейську інтеграцію.

Література:

1. Європейський цивільний захист. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/environment/civil/prote/cp10_en.htm

2. Труш О. О. Досвід побудови та функціонування систем цивільного захисту країн-членів Європейського Союзу Західної Європи / О. О. Труш // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2009. – Вип. 4 (27). – С. 441–447.

3. Труш О. О. Досвід побудови та функціонування систем цивільного захисту країн-членів Європейського Союзу Південної Європи / О. О. Труш // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2010. – Вип. 1 (28). – С. 407–417.

4. Труш О. О. Досвід побудови та функціонування систем цивільного захисту країн-членів Європейського Союзу Північної Європи та Норвегії / О. О. Труш // Державне будівництво. – 2009. – № 2. – Режим доступу : www.kbuara.kharkov.ua

Надійшла до редколегії 13.04.2010 р.

УДК 35:061.1 ЄС

В. Ю. СТРЕЛЬЦОВ

ІНСТИТУЦІЙНІ ВИМОГИ ПЕРЕГОВОРНОГО ПРОЦЕСУ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Розглянуто місце інституційних вимог в інтеграційних процесах, зменшення асиметрії між зобов'язаннями, взятими під час переговорного процесу, та рівнем спроможності державних інституцій забезпечити їх реалізацію. Визначено основні проблеми впровадження домовленостей досягнутих під час переговорного процесу. Запропоновано визначити стратегію впровадження найскладніших глав переговорів відповідно до досвіду останніх розширень ЄС.

The article considers the place of institutional requirements in the integration processes, reducing the asymmetry between the commitments made during negotiations, and the level of capacity of state institutions to ensure their implementation. The main problem of implementing agreements reached during the negotiation process. The author proposes a strategy to identify the most difficult negotiating chapters according to the experience of recent expansions of the EU.

Ключові слова: Порядок денний асоціації, Угода про асоціацію, розширення, переговори, адаптація, країни-члени, країни-кандидати.

На сьогодні переговори щодо вступу є надзвичайно важливими лише для Туреччини та двох Західно-Балканських країн – Хорватії та колишньої Югославської Республіки Македонії. Однак оскільки Україна знаходиться у стадії переговорного процесу щодо підготовки нової посиленої угоди, яка нагадуватиме Угоду про Асоціацію, а інші країни нашого регіону рухаються в цьому напрямку, важливо обміркувати кінцеві цілі цих угод.

У висновках засідання Європейської Ради в Мадриді важливим елементом процесу підготовки країни до вступу названо „присотсування їхніх адміністративних структур”, хоча це і не є обов'язковою умовою.

Передвступна підготовка вимагає проведення реформи або ліквідацію певних існуючих установ, а в деяких випадках створення нових інституцій. Реформа існуючих установ може виявитися досить складним і довгим процесом. Мабуть, найкращим прикладом є реформа судової влади у країнах Центральної та Східної Європи. Це було необхідним компонентом реформування однопартійної держави та її перетворення на країну з багатопартійною демократією із верховенством права. Судді мали пройти перекваліфікацію для того, щоб бути здатними працювати за умов нової системи. Поява *acquis communautaire* спричинило подальші зміни у правовій системі, що вимагало проведення подальшої перекваліфікації. Звичайно ж, сьогодні все ще багато суддів у країнах Центральної та Східної Європи та Західно-Балканського регіону навчалися та проходили

підготовку в умовах абсолютно іншої юридичної системи та традицій. Зараз хоча і відбуваються певні зміни, вони впроваджуються досить повільно та з ускладненнями. Неефективність судової влади ускладнила ситуацію для різних компаній, включаючи іноземних інвесторів, щодо визначення юридичних наслідків контрактів. Із заснуванням нових інституцій часто постає проблема публічного визнання. Інституціям потрібен час для отримання публічного визнання для того, щоб їх сприймали серйозно. Цей процес побудови публічної довіри може розтягнутися на багато років. Він також може бути уповільнений, якщо установи в перші роки існування зроблять серйозні помилки. Наприклад, часто виявляється, що галузевим регуляторним агенціям потрібен дуже довгий час для того, щоб їх почали сприймати як серйозних операторів, навіть якщо в них досить міцні правові позиції.

Проблеми інституційних трансформацій під час переговорного процесу щодо вступу висвітлені в працях відомих зарубіжних учених, таких як: Н. Нугент, С. Булмер, Д. Зайсман, Е. Моравчик, А. Зброджіа, П. Магнетт, П. Піерсон, А. Барлей, У. Маттлі, А. Мілвард, Дж. Гріско, Д. Вінкотт, А. Форстер, А. Світ, А. Дімітрова, К. Гоетц, А. Яблонські, Д. Олсен, Ц. Радаеллі, С. Трагл, М. Вінк, Л. Вайтхед, М. О'Нейл, С. Хікс, А. Мейхью та ін.

Різноманітні питання європеїзації національних систем державного управління під впливом інтеграційних процесів досліджують такі вітчизняні вчені: В. Авер'янов, Я. Жаліло, І. Грицяк, В. Копійка, М. Лендьєл, В. Муравйов, В. Опришко, О. Оржель, В. Посельський, Р. Петров, В. Пятницький, Н. Рудік, О. Рудік, В. Трюхан.

Однак, незважаючи на різноманітні підходи до оцінки стану виконання Копенгагенських критеріїв, недостатньо розробленими залишаються питання місця інституційних вимог в інтеграційних процесах, зменшення асиметрії між зобов'язаннями, взятими під час переговорного процесу, та рівнем спроможності державних інституцій забезпечити їх реалізацію, враховуючи думку громадськості.

Метою статті є визначення основних недоліків переговорного процесу та вироблення шляхів ефективної реалізації державними інституціями досягнутих домовленостей.

Основною вимогою для тіснішої співпраці з Європейським Союзом завжди була адаптація *acquis communautaire*. Саме під час переговорів вирішувалися питання, коли, а інколи, як слід проводити адаптацію. Союз рідко змінював політику через вступ нової країни або дозволяв країнам, що приєднуються, не застосовувати *acquis communautaire* (хоча під час минулих розширень можна знайти один чи два приклади цьому).

Багато вітчизняних і закордонних дослідників розглядають різні моделі європейської інтеграції, що не передбачають отримання членства в ЄС. Можна частково погодитись з В. Посельським, який виділяє три можливі шляхи інтеграції з ЄС [2]:

- норвезька модель, або пошук багатостороннього формату відносин з ЄС;
- швейцарська модель, або поглиблені двосторонні відносини.
- балкано-турецька модель, або процедура тривалого інституційного приєднання.

Дещо поза увагою дослідника залишається російська модель “стратегічного партнерства” та середземноморська модель, характерними представниками якої є Алжир, Єгипет і Марокко.

Слід зазначити, що зазначені моделі розподілені за ступенем доступу групи країн до внутрішнього ринку ЄС і передусім передбачають більш привілейовані економічні відносини. Не слід забувати також, що першим кроком на шляху розбудови норвезької та швейцарської моделей була Європейська асоціація вільної торгівлі, до того ж вони характеризуються досить високим ступенем розвитку громадянського суспільства, що не є характерним для решти моделей. Але в будь-якому випадку процес європейської інтеграції для України проходитиме шляхом тривалих інституційних змін, оскільки копенгагенські критерії все ще формують ядро умов ЄС. З роками змінився лише спосіб, в який відбувається моніторинг цих умов.

Детально зупиняючись на третьому та четвертому критеріях, наголосимо, що інституційні умови вступу до ЄС вимагають наявності кількох різних компонентів [4]:

- ефективність діяльності уряду з планування адаптації *acquis* у визначеній послідовності;
- якість законодавчих актів, що пропонується прийняти;
- ефективність та якість діяльності парламенту з прийняття необхідного законодавства;
- ефективність діяльності інституцій, які відповідають за імплементацію *acquis*;
- здатність судової влади мати справу із законодавством ЄС та чинити швидко та неупереджене судочинство, вільне від політичних уподобань.

Ці елементи закладають основу важкої праці у процесі підготовки до вступу. Здатність країни-кандидата оцінюватиметься за тим, чи виконує вона свої зобов’язання щодо імплементації *acquis*.

Країни-члени лише нещодавно почали сприймати серйозно четвертий Копенгагенський критерій – здатність Союзу приймати нових членів як з точки зору ефективності прийняття рішень в ЄС, так і з точки зору хвилі європесимізму та послаблення інтеграційних тенденцій.

Однак головна різниця між першими чотирма розширеннями та приєднанням країн Центральної та Східної Європи полягала у важливості, яку мав моніторинг прогресу цих держав. Це майже автоматично стало результатом підвищення вимог.

Як і у випадку з країнами Західно-Балканського регіону, так і у випадку з Україною роль моніторингу зросте ще більше. Прикладом є створення Спільного Комітету на рівні старших посадових осіб для оцінки прогресу імплементації Порядку денного асоціації Україна-ЄС та приділення в цьому документі значної уваги питанням моніторингу, оцінювання та звітування [1]. Це призводить до появи враження, що умови європейської інтеграції стають ще суворішими. Насправді Комісія стала ще уважніше слідкувати за тим, як дотримуються та виконуються вступні критерії.

Під час п’ятого розширення Комісія розробила нові інструменти. Вони були спрямовані на певну адаптацію країн Центральної та Східної Європи, мета якої – досягнення відповідності Копенгагенським критеріям.

Двостороннє “Партнерство заради Вступу” наводять цілі Союзу для кожної країни стосовно пристосування до *acquis* та політик ЄС. Вони підрозділяються на коротко- та середньострокові пріоритети. Чим ближчим є момент вступу, тим більш специфічним стає Партнерство заради Вступу. Воно наводить окремі частини *acquis*, які ще слід упровадити перед вступом країни до ЄС.

Цілі Партнерства заради Вступу знаходяться під пильним наглядом Комісії. Результати такого моніторингу щорічно публікуються в “Регулярних Звітах” щодо країн-кандидатів. Однак ці звіти виходять за рамки звичайного моніторингу Партнерства заради Вступу. Зрештою вони перетворилися на одну з ключових міжнародних оцінок реформ у країнах-кандидатах, а отже, мали наслідки для кожної країни, і не тільки в рамках питання про вступ до ЄС. Ближче до кінця процесу вступу Комісія на основі Регулярних Звітів також надавала Повний Моніторинговий Звіт, який показував чи виконала країна обіцянки, оговорені в Угоді про Вступ.

Таке підсилення процесу моніторингу щодо відповідності Копенгагенським критеріям можна було побачити вже на прикладі Болгарії та Румунії порівняно зі вступом 2004 р. У випадку восьми країн Центральної та Східної Європи, які підписали Угоду про Вступ в 2002 р., а приєдналися до Союзу в 2004 р., кінцевий Повний Моніторинговий Звіт було складено у 2003 р. З моменту підписання Угоди про Вступ з Болгарією та Румунією у квітні 2005 р., Комісія підготувала три моніторингові звіти стосовно цих двох країн (у жовтні 2005 р., травні 2006 р. та вересні 2006 р.). Частково це можна пояснити рішенням Комісії (що містилось в Угоді про Вступ) обирати рік вступу двох країн – 2007 р. чи 2008 р. Однак така затримка також підкреслює більш обережне ставлення Союзу, навіть після остаточного вирішення питання про розширення.

Для Західно-Балканських країн планку знову було підвищено. Рамкова програма переговорів, погоджена Радою в жовтні 2005 р., у перший раз чітко визначила, що якщо Хорватія не відповідатиме політичним умовам вступу, Союз може призупинити переговори. Також детально було описано саму процедуру. Цікаво, що рішення про зупинення переговорів може бути прийняте кваліфікованою більшістю. Хоча це лише формально показує, що може бути зроблено під час будь-якого з розширень, немає даних про те, наскільки серйозно Союз сприймає моніторинг прогресу країн-кандидатів.

Рада приймає рішення щодо досягнення контрольних показників при попередньому закритті глав переговорів, а в певних випадках – і при їхньому відкритті. У міру того, як йдуть переговори, Рада може переглядати ці контрольні показники. Це виходить за рамки відносно формального процесу вирішення питань щодо відкриття та закриття глав під час п'ятого розширення. Хід переговорного процесу між ЄС та Хорватією в котрий раз засвідчив, що контрольні показники встановлено для головних глав переговорів, у той час деякі з глав не мають жодних контрольних показників – це сфери, де напрацьовано не багато *acquis* (освіта та культура, наука та дослідження) або їх обмежену кількість – ті, в яких вірогідність виникнення конфлікту є дуже незначною (Економічний та монетарний союз) [5].

Тому умовно глави переговорів можна розбити за ступенем труднощів упровадження національними органами.

1. “Легкі” глави (наука та дослідження, освіта та навчання, транспорт і аудіовізуальна політика). Низка глав не становить проблем для впровадження, в основному через те, що для цих галузей майже не існує регламентів.

2. Глави, щодо впровадження яких можуть виникнути труднощі (статистика, вільний рух товарів, фінансові послуги, інтелектуальна та промислова власність, оподаткування, енергетика, транспорт, соціальна політика та працевлаштування, фінансовий контроль, інформаційне суспільство та засоби масової інформації тощо). Ці глави містять регламенти, що мають значну економічну вагу і також є джерелом різноманітних проблем.

3. Головні проблеми впровадження (державні закупівлі, конкурентна політика та державна допомога, політика безпеки харчових продуктів, ветеринарія та фітосанітарна політика, захист навколишнього середовища, сільське господарство і розвиток сільських територій, правосуддя, свобода та безпека).

Слід урахувувати той факт, що під час переговорів базові індикатори буде запроваджено для багатьох глав, навіть якщо глава не потребує значного обговорення. Прикладом може слугувати глава щодо судових та основних прав, в якій майже нічого виносити на переговори. Але Союз може вимагати впровадження істотних вдосконалень перед тим, як дозволити відкрити цю главу.

У багатьох значеннях переговори з Україною в чомусь схожі на переговори з країнами Західно-Балканського регіону та дванадцятьма новими членами з Центральної та Східної Європи, які приєдналися в 2004 та 2007 рр. Ця схожість полягає в інституційній структурі переговорів і в позиції, яку зайняв ЄС стосовно основних сфер переговорів. Таким чином, можна буде уникнути певних помилок, зроблених під час минулих переговорів і поліпшити їхні результати.

Однак певні елементи, звичайно ж, різняться, а саме:

– на час підписання Угоди про Асоціацію *acquis communautaire* значно зміниться. З одного боку, будуть прийняті нові законодавчі акти, а з іншого – певні акти можуть бути скасовані або спрощені;

– упроваджено зміни в угодах, на яких ґрунтується Союз, призведе до важливих інституційних змін;

– беручи до уваги досвід двох минулих розширень, може бути посилено вимоги щодо виконання Угоди про Асоціацію;

– братимуться до уваги особливі економічні та соціальні умови України як це було у випадку із п'ятим розширенням, коли такі різниці не стали на заваді імплементації *acquis communautaire*.

Структури, інституції та процедури загалом залишаться такими ж, як і під час попередніх розширень. Це підкреслює “класичний” характер процесу розширення.

Однією з головних проблем країн-переговорників є замала кількість людських ресурсів, залучених до процесу європейської інтеграції. Це недолік відносно малих країн-кандидатів на кшталт держав Західно-Балканського регіону. Недостатня винагорода та зміна політичного керівництва є також важливою причиною частого відтоку молодих і талановитих кадрів до швидко зростаючого приватного сектора. Разом з незавершеною адміністративною реформою нестаток людських ресурсів накладатиме значні обмеження на Україну.

З обох сторін відбувається лобювання на всіх рівнях. Найважливіша різниця між останнім розширенням і попередніми чотирма розширенням полягає в тому, що групи лобювання у країнах Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) були так само добре підготовлені, як і їхні колеги в ЄС, а у випадку з країнами Центральної та Східної Європи і Західно-Балканського регіону цього не трапилось, оскільки в цих державах лобювання як вид діяльності було започатковано досить недавно і корпоративні представницькі структури нашоувхуються на значний опір. Цей недолік притаманний і сучасному стану переговорів між Україною та ЄС про створення поглибленої і всеохопної зони вільної торгівлі, коли представники українського бізнесу не достатньо чітко усвідомлюють наслідки економічної інтеграції [3].

Цей недолік є важливим з двох причин. По-перше, він зменшує здатність урядів, що ведуть переговори, представляти національні інтереси (вона також певною мірою захищає їх від підтримання “невірних” причин і мотивів, які підтримують впливові групи лобювання). По-друге, він позбавляє переговори важливої інформації, яка надходить від підприємців, профспілок або інших інституцій та організацій. Отже, ймовірно, що особи, які ведуть переговори, працюватимуть з меншими обсягами інформації, а групи лобювання підтримуватимуть їх у меншому ступені. Тому завершення Україною переговорів про зону вільної торгівлі з ЄАВТ до завершення переговорів з ЄС є суттєвим кроком на шляху європейської інтеграції та активізації груп лобювання.

Посилення вимогливості у процесі розширення є однією з найважливіших рис, що вимагає змін підходів до реалізації внутрішньої політики, причому це поширюється і на країн-сусідів, які тільки-но розпочинають переговорний процес щодо політичної асоціації та глибшої економічної інтеграції. Звичайно ж, завжди існуватимуть певні вимоги до проекту, націленого на отримання фінансування третіми країнами.

Також є очевидним той факт, що якщо країна-заявник хоче знайти рішення, яке її задовольнить, їй доведеться лобювати свої інтереси в основних країнах-членах.

Хоча країнам важко планувати переговори задовго до їх початку, але під час переговорного процесу країнам Східного партнерства слід наперед вживати стратегічних заходів. На основі досвіду останніх розширень необхідно розробити національну стратегію європейської інтеграції для впровадження найскладніших глав переговорів. Подальші дослідження можуть бути зосереджені на ролі громадськості в моделях інтеграції з ЄС та вплив процесу європейської інтеграції на суспільну думку.

Література:

1. Порядок денний асоціації Україна – ЄС. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/document/243193977/Association%20Agenda_ukr_doc

2. *Посельський В.* Європейський Союз після ратифікації Лісабонського договору : до стабілізації європейського будівництва / В. Посельський. – Режим доступу : <https://docs.google.com/fileview?id=0B-Tr4joWDMNsMzM5ZDA1NzAtNDVmYy00OGU4LWFkY2ltZDlhMzVjNTlmMDEz&hl=en>

3. Трюхан В. Угода про Асоціацію: час “X” для європейської інтеграції України / В. Трюхан. – Режим доступу : <https://docs.google.com/fileview?id=0B-Tr4joWDMNsMzc4MDUzMzMtMzUwNS00ZjFiLWE0O-TEtZDZhODExOGNkMDYz&hl=en>

4. Enlargement of the European Union: an analysis of the negotiations for countries of the Western Balkans. – Sigma paper no. 37. – Режим доступу : [http://www.oilis.oecd.org/oilis/2007doc.nsf/LinkTo/NT00000D56/\\$FILE/JT03224554.PDF](http://www.oilis.oecd.org/oilis/2007doc.nsf/LinkTo/NT00000D56/$FILE/JT03224554.PDF)

5. Progress in EU-Croatia accession negotiations at a glance. – Режим доступу : http://www.eu-pregovori.hr/files/100225_Progress-in-EU-Croatia-accession-negotiations-M.pdf

Надійшла до редколегії 13.04.2010 р.

УДК 35.077.6

П. С. КЛИМУШИН

ІНТЕГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ У СВІТОВУ ІНФОРМАЦІЙНУ СПІЛЬНОТУ

Визначено проблеми створення єдиного інформаційного простору України і його інтеграції у світову інформаційну спільноту із-за невідповідності національного законодавства і стандартів у сфері використання ІКТ міжнародним. Запропоновано напрями інтеграції України в європейське інформаційне співтовариство як систему взаємозв'язаних національних, міжгалузевих і відомчих інформаційних процесів.

The problems of creation of single informative space of Ukraine and his integration are certain in a world informative association from disparity of national legislation and standards in area of the use of IKT international. The ways of integration of Ukraine are offered in European informative community as a system of associate national, межотраслевых and department informative processes.

Ключові слова: інформаційне суспільство, інфраструктура цифрового підпису, електронний уряд, електронний паспорт, електронні ідентифікаційні картки, електронна податкова, електронна митниця, електронне право, електронне голосування.

Характерною ознакою сучасного етапу розвитку економічного і науково-технічного прогресу є стрімкий розвиток і впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Упровадження ІКТ забезпечує краща якість інформаційних послуг більшій кількості громадян, прозорість і відвертість відносин влади з громадянами, розвиток самостійного сектора економіки, зростання продуктивності і підвищення конкурентоспроможності [9].

Проте в Україні має місце низка проблем законодавчого і технічного характеру, які не дозволяють отримати всі переваги від розвитку ІКТ, а інколи і перешкоджають їх розвитку або наводять до неефективного використання засобів на їх розробку і впровадження. Серед основних проблем слід зазначити:

- невідповідність законодавства і стандартів України міжнародним у галузі ІКТ і інформаційній безпеці стало причиною фактичної самоізоляції України від міжнародного інформаційного співтовариства;
- несумісність інформаційних систем різних відомств і організацій, що наводить до дублювання робіт, надмірності у зборі первинної інформації, подорожчанню розробок і експлуатації систем;
- фактична відсутність централізованої державної структури, що регламентує інформаційні процеси у суспільстві;
- епізодичний характер державної політики у сфері стандартизації, особливо у сфері відкритих стандартів для вживання в галузі державних послуг громадянам і бізнесу, кредитно-фінансовій сфері, економіці, електронній комерції, освіті тощо;
- інвестиції в галузі ІКТ є украй низькими.

Дані проблеми є найважливішими складовими у створенні єдиного інформаційного простору (ЄІП) України і його інтеграції у світову інформаційну спільноту.

Проблематикою становлення інформаційного суспільства займаються багато зарубіжних і вітчизняних учених. Загальнометодологічне та теоретичне значення щодо розуміння основ інформаційного суспільства внесли праці таких зарубіжних авторів, як С. Алстром, Д. Белл, З. Бжезінський, К. Боулдінг, К. Бьорд, Н. Вінер, Б. Гейтс, Д. Гелд, Е. Гелнер, К. Гірц, П. Друкер, Р. Йенсен, М. Кастельс, Е. Лемберг, Дж. Ліхтгайм, Р. Маклюєн, Р. Макрідіс, А. Пшеворський, Д. Рісмен, М. Роуз, Т. Стоуньєр, Е. Тоффлер, М. Фріден, Ф. Фукуяма та ін.

Концепція інформаційного суспільства є різновидом теорії постіндустріального суспільства, основу якого поклали З. Бжезінський, Д. Белл, Е. Тоффлер. Вперше назва “інформаційне суспільство” було вжито Е. Тоффлером [10]. Актуальність концепції зумовлюється становленням інформаційного суспільства у світовому масштабі та підтримкою цього процесу політичним лідерами держав Великої вісімки 22 липня 2000 р. з прийняттям “Окнавської хартії глобального інформаційного суспільства” [7].

Серед вітчизняних авторів (переважно українських та російських), які дослідили окремі аспекти функціонування інформаційного суспільства і вплинули на характер даного дослідження, варто відзначити таких авторів: Р. Абдєєв, В. Алексєєв, С. Андрєєв, А. Анісімов, І. Арістова, В. Бебїк, Л. Березовець, В. Біков, В. Білоус, Р. Бортко, Р. Весєлков, А. Гальчїнський, О. Голобуцький, В. Горбатенко, В. Горбулін, Р. Грачов, А. Данїлін, О. Дубас, Д. Дубов, Д. Дюжев, Т. Єршова, Я. Жалїло, В. Заславський, О. Зєрнецька, О. Зоценко, В. Іноземцев, С. Кашавцева, І. Клименко, І. Колїушко, А. Колодюк, В. Коляденко, К. Линьов, О. Літвіненко Є. Макаренко, Н. Марчук, К. Петренко, А. Піліпчик, Я. Підпрїгоршук, Р. Почепцов, П. Проценко, А. Ракїтов, О. Соснін, О. Фаль, С. Чукут, Л. Чупрїй, О. Шаповал, О. Шевчук та ін. [4–6; 9; 11].

Аналіз праць свідчить, що інформаційне суспільство характеризується системними змінами в соціальній, економічній, політичній, правовій, культурній структурі. Масштабність і глибина здійснення перетворень залежать від активного сприяння цій справі з боку органів державного управління [11].

Одним з головних пріоритетів України [3] є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя.

На сьогодні сформовано певні правові засади побудови інформаційного суспільства, прийнято низку нормативно-правових актів, які регулюють суспільні відносини щодо створення інформаційних електронних ресурсів, захисту прав інтелектуальної власності на ці ресурси, впровадження електронного документообігу, захисту інформації [3].

Однак ступінь розбудови інформаційного суспільства в Україні порівняно зі світовими тенденціями є недостатнім і не відповідає потенціалу та можливостям України.

Метою роботи є виявлення умов інтеграції інформаційного простору України у світове інформаційне співтовариство відповідно до сучасних тенденцій інформаційної геополітики.

Ці умови повинні відповідати цілям України у Всесвітній торговельній організації (ВТО) та інтеграції до Євросоюзу (ЄС), тісній взаємодії і кооперації зі стратегічними партнерами в рамках Єдиного економічного простору (ЄЕП), перш за все, з Російською Федерацією. Як наслідок, інформаційний простір України повинен відповідати ключовим принципам побудови відкритого інформаційного суспільства, викладеним в Женевській декларації “Принципи побудови інформаційного суспільства: глобальне завдання в новому тисячолітті”, а також Туніському зобов’язанню “Другий етап усесвітнього самміту з питань інформаційного суспільства”. Принципи побудови інформаційного простору України повинні відповідати законодавству і політиці ЄС відносно розвитку європейського інформаційного суспільства і іншим відповідним програмам ЄС, а також забезпечувати необхідний рівень гармонізації з федеральною цільовою програмою “Електронна Росія”.

Побудова й інтеграція ЄП України повинні будуватися на таких основних принципах сучасної інформаційної геополітики:

- рівні можливості кожного громадянина по доступу до послуг, інформації і знань;
- спрямованість на створення переваг у всіх аспектах повсякденного життя;
- забезпечення стабільного економічного зростання держави за рахунок використання ІКТ;
- свобода інформації, незалежність, плюралізм і різноманітність засобів масової інформації;
- орієнтація на міжнародні, європейські стандарти і регіональну співпрацю;
- довіра і національна безпека при використанні ІКТ;
- державний контроль і регулювання інформаційного простору.

Відповідно до геоінформаційної політики, пріоритетні системи побудови ЄІП України поділяються на національні, міжгалузеві і відомчі (рисунок).

Основними національними системами ЄІП України є системи, на яких базуються всі інші системи, міжгалузеві і відомчі, через використання уніфікованих функцій і процедур базових систем. До них відносяться: законодавча система, комунікаційна інфраструктура, інфраструктура цифрового підпису і документообігу, електронний уряд.

Рисунок. Інфраструктура пріоритетних систем створення ЄІП України

Будь-яка інформаційна система створюється на базі вимог чинного законодавства і затверджених технічних стандартів. Основною метою законодавчої системи і бази технічних стандартів є створення умов уходження і рівноправної участі України в єдиному європейському ринку і підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Таким чином, ефективне і безпечне використання ІКТ неможливе без гармонізації двох складових: законодавства, яке дає можливість усім суб'єктам як в Україні, так і поза її кордонами працювати в єдиному правовому полі зі своїми партнерами, а також єдиних технічних стандартів, що забезпечує сумісність при використанні систем.

Гармонізація обох складових на даний момент в Україні практично відсутня, тому при побудові ЄІП України має бути виконана велика робота в цьому напрямі.

Для створення розгалуженої комунікаційної інфраструктури як основи ЄП України необхідно забезпечити стійкими каналами зв'язку сільські населені пункти, університети, коледжі, школи, наукові і дослідницькі центри, прилюдні бібліотеки, культурні центри, музеї, поштові відділення і архіви, центри охорони здоров'я і лікарні, всі місцеві і центральні державні органи.

У рамках реалізації даної інфраструктури Україна повинна скористатися своїм унікальним географічним положенням транзитної країни між Російською Федерацією, країнами Європи, Азії і Близького Сходу. У зв'язку з цим для України має особливе значення мережева і інформаційна безпека. Про високий пріоритет відносно питань інформаційної безпеки свідчить створення Європейського агентства мережевої та інформаційної безпеки (European Network and Information Security Agency – ENISA). У рамках даного агентства Україна повинна забезпечити ширше прийняття ринком електронних підписів на основі європейських стандартів; ідентифікацію пріоритетів для кооперації на рівні ЄС з країнами СНД, Азії і Близького Сходу.

Проте порядок, що існує на сьогодні щодо розвитку інфраструктури цифрового підпису і документообігу, відповідно до прийнятих законодавчих актів України [1; 2], практично не наблизив, а навіть віддалив Україну від європейського і світового інформаційного суспільства через низку таких обставин:

- невідповідність законодавства України про електронний цифровий підпис і електронний документообіг європейському;
- стандарти електронного цифрового підпису, які рекомендовані для використання в Україні відповідним уповноваженим державним органом у сфері криптографічного захисту інформації, не відповідають європейським і міжнародним;
- технічні специфікації форматів об'єктів електронного цифрового підпису і електронного документообігу в Україні лише частково відповідають європейським і міжнародним.

Національні стандарти цифрового підпису і шифрування електронних документів можуть використовуватися виключно в межах держави з метою забезпечення національної безпеки, і не можуть застосовуватися в міждержавних відносинах.

Отже, вищезазначені невідповідності наводять до самоізоляції України від інформаційного міжнародного ділового документообігу із застосуванням цифрового підпису. Інфраструктура цифрового підпису, який зараз будується в Україні на національних стандартах, може використовуватися виключно в межах України з метою забезпечення національної безпеки. Для інтеграції України в ЄС необхідно побудувати інфраструктуру цифрового підпису, який будується на європейських і міжнародних стандартах, а також з урахуванням національних стандартів.

Розвиток розглянутих інфраструктур є основою для створення єдиної національної системи електронного уряду, головним завданням якого є кардинальна зміна порядку і характеру роботи у сфері державних послуг для громадян і бізнес-структур, а також підсилити демократію ухвалення рішень.

Електронний уряд слід реалізувати за принципом єдиного вікна – заявник послуги звертається на центральний інформаційний ресурс і весь подальший обмін документами повинен відбуватися усередині системи без його участі. Для реалізації цього необхідні загальні стандарти і адміністративні регламенти для взаємодії й інформаційного обміну між урядовими відомствами, громадянами і бізнесом.

Електронний уряд реалізується у вигляді взаємозв'язаних інтегрованих міжгалузевих компонентів: електронний паспорт, національна ідентифікаційна картка, система уніфікованих стандартів; і відомчих: електронна митниця, електронна податкова, електронна система охорони здоров'я, електронне голосування і інші пріоритетні компоненти.

Електронний паспорт є офіційним ідентифікаційним документом, а також діє як документ для міжнародної, європейської подорожі і призначений для того, щоб мінімізувати затримки на пограничні формальності, збільшити безпеку і захистити операції міжнародної цивільної авіації від незаконного втручання. Електронний паспорт може також використовуватися як засіб створення електронного підпису власника, а тому може використовуватися в системах електронного документообігу і фінансових електронних операціях.

З цією метою у 2005 р. усі 188 країни – членів Міжнародної асоціації цивільної авіації (ІСАО) погодилися випустити електронні паспорти до 1 квітня 2010 р. відповідно до затвердженого міжнародного стандарту для біометричних документів.

Національна ідентифікаційна картка розглядається як можливість локальних вживань систем електронного уряду і електронного паспорта. Це можуть бути проекти загальнодержавні: електронне посвідчення водіїв, електронна медична картка, електронна картка страхування, електронні квитки на різні види транспорту, електронна картка студента дистанційної форми вчення, електронна картка користування освітніми установами, електронними бібліотеками; або регіональні: розподіл і забезпечення населення адресною соціальною допомогою, системи оплати регулярних платежів населення, системи оплати і обліку користування міським транспортом і інші проекти вживання в системі органів місцевої самоврядності і державної влади.

Особливу групу утворюють картки бізнес-вживання: дебетові і кредитні картки для обслуговування фізичних осіб, корпоративні бізнес-картки для обслуговування юридичних осіб, проекти грошового забезпечення з можливістю реалізації на картці додаткових корпоративних застосувань, системи заохочення клієнтів у торгівлі і сфері послуг, системи обліку і розподілу товарів, електронна комерція.

Актуальним є створення багатофункціональних ідентифікаційних карток, інтегрованих із системою електронного уряду, що дозволить:

- поліпшити якість обслуговування населення за поданням адресної соціальної допомоги;
- поліпшити захищеність населення і створити системи заохочення клієнтів в торгівлі і сфері послуг;
- прискорити розвиток місцевої і регіональної самоврядності за допомогою створення технологічного фундаменту сучасної технології захищеного електронного документообігу;
- організувати інтерактивну взаємодію місцевих органів влади будь-яких рівнів з населенням і державними органами з використанням сучасних інформаційних технологій.

Система уніфікованих стандартів повинна забезпечити інтеграцію електронних систем в єдину систему електронного уряду для надання послуг в режимі єдиного вікна.

Реалізація ЄІП України на державному рівні повинна базуватися на впровадженні і дотриманні чітких єдиних правил і стандартів обміну інформації, яка циркулює між державними органами і обробляється в автоматизованих комп'ютерних системах, використанні сумісних програмно-технічних рішень і технологій. Необхідно розробити і ввести єдині профілі технічних стандартів, які повинні використовуватися на відомчому рівні і забезпечувати взаємодію будь-яких інформаційних систем і їх ефективну загальну роботу. У першу чергу це стосується стандартів обміну даними, організації доступу, забезпечення цілісності і необхідного рівня конфіденційності інформації при взаємодії і інформаційному обміні між електронними установами і відомствами, громадянами і бізнесом, а також усередині цих груп.

Така стандартизація повинна базуватися на гармонізованих технічних стандартах, які відповідають вимогам і досвіду ЄС і міжнародного співтовариства. Будь-яка інформаційна система повинна реалізовуватися на основі технічної еталонної моделі і профілю стандартів, у тому числі профілю стандартів безпеки і обміну інформацією між державними службами і між державною службою і користувачем (громадянами і бізнесом). Особливу увагу слід приділяти стандартизації при створенні державних і відомчих інформаційно-аналітичних систем з метою забезпечення ухвалення обґрунтованих управлінських рішень на базі достовірної і оперативної інформації, інтегрованих оцінок діяльності областей економіки, державних структур.

Компонентами відомчих систем є такі: електронна податкова, електронна митниця, електронний земельний кадастр, електронне право, електронне голосування і інші пріоритетні компоненти. Такі системи утворюють сьогодні в більшості розвинених держав пріоритетні завдання діяльності в рамках політики модернізації державних органів.

Відомчі системи “електронна податкова” і “електронна митниця” безпосередньо взаємозв’язані і є частиною національної системи “електронний уряд”. Призначення цих систем – забезпечення ефективного функціонування внутрішнього ринку.

У рамках системи електронної податкової України мають бути реалізовані такі першочергові підсистеми: ПДВ і акцизний збір, пряме оподаткування і податки на страхові премії. Мають бути створені комунікаційні системи і системи обміну інформацією, передбачені європейською програмою eFiscalis. Однією з таких систем є система міжнародного інформаційного обміну про ПДВ, що забезпечує контроль звільнення або повернення ПДВ при постачаннях товарів усередині співтовариства. Створення такої системи є актуальним завданням для України.

Система “електронна митниця” призначена гарантувати високу якість митного контролю, полегшити експорт-імпорт товарів, забезпечити необхідний захист фінансових інтересів держави і безпеки громадян, спростити митне законодавство і його реалізацію, поліпшити управління і операційні результати митних контролів і стимулювати їх стандартизацію, підсилити кооперацію між митними адміністраціями і іншими органами влади в боротьбі з шахрайством.

Ефективне функціонування Митного Союзу, Єдиного Ринку і Єдиного економічного простору вимагає інтенсивної співпраці на міждержавному рівні між митними органами країн співдружності.

Електронна митниця України як складова частина ЄП України повинні діяти на загальній з ЄС і СНД правовій основі і стандартах. Необхідно гарантувати сумісність її з існуючою системою ЄС з метою подальшого приєднання до угоди ЄС про митну кооперацію і взаємну допомогу в питаннях митниці. Сумісність повинна забезпечуватися і в середині держави – між митницею і іншими державними органами, які мають безпосереднє відношення до руху товарів відповідно до податкового і екологічного законодавства. Забезпечити таку сумісність треба в рамках загальної системи електронного уряду за допомогою створення єдиного простору і єдиної точки доступу електронних операцій.

“Електронний земельний кадастр” – це система обліку кількості і якості земель, яка призначена для забезпечення державних органів влади, органів місцевої самоврядності, підприємств, організацій, установ і громадян необхідними відомостями про природний, господарський стан і правовий режим земель з метою організації раціонального використання і охорони земель, регулювання земельних відносин, землеустрою, обґрунтування розмірів плати за землю.

Важливою частиною загальної системи управління державою є організація системи “електронного права”, що забезпечує ефективну взаємодію державних органів і громадян із судовою системою і юридичними організаціями, оперативний доступ до правової і судової інформації.

Складовою частиною інформаційної системи електронного права є система “електронний нотаріат”. Нотаріат має право використовувати електронні документи практично для всіх дій, які встановлюють правові стосунки. Завірені електронні документи забезпечують ефективне функціонування фінансового ринку, ринку коштовних паперів і інвестиційної діяльності в Україні.

Для повноцінного використання електронних документів у правовій сфері в Україні необхідно розробити і впровадити принципи і правила системи доказів і визнання електронних документів, які будуть аналогічні правилам світової спільноти. Це забезпечить можливість взаємного визнання документів в електронному вигляді в Україні і за її межами. Для вирішення цих завдань потрібна розробка гармонізованої правової бази Мін’юсту України, а також реорганізація інформаційних систем, які використовуються для обробки правової і нотаріальної інформації.

Усі програми, які проводяться в системі електронного права України, повинні розроблятися з урахуванням перспективного об’єднання різних правових інформаційних систем в єдину юридичну мережу Європи. Створення такої єдиної мережі визначене Амстердамською угодою 1996 р. і призначено для забезпечення ефективності зв’язків між державними і судовими органами країн ЄС. Подальшому розвитку угоди послужила Гагська програма, прийнята ЄС у 2004 р., відповідно до якої ухвалено рішення об’єднання національних систем країн співдружності в цивільному і комерційному законодавстві до кінця 2011 р.

Одним з найважливіших елементів електронної демократії є електронне голосування як складова частина електронного уряду.

Ураховуючи рекомендації Венеціанській комісії ради Європи, система електронного голосування України повинна відповідати таким вимогам:

- електронне голосування може використовуватися лише за умови, що система є захищеною і надійною;
- система електронного голосування має бути прозорою, тобто надавати можливість перевірки її функціонування, зокрема система має бути відкритою з точки зору методів і рішень, які в ній застосовуються;
- виборці повинні мати можливість отримати підтвердження свого вибору і виправити його в разі помилки. При цьому не повинен порушуватися принцип таємниці голосування;
- для полегшення перерахунку голосів у разі конфліктної ситуації може передбачатися процедура розпечатування голосів у спеціальні бюлетені і їх подальше збереження у спеціальних контейнерах.

Розробка і впровадження електронного голосування повинні визначатися законодавчими основами, процедурними і технологічними стандартами, які використовуються у процесі голосування і забезпечують виконання положень Венеціанської комісії ради Європи і європейської конвенції про права людини.

У розвитку соціально-економічного життя України відіграють важливу роль єдині реєстри, до яких у першу чергу слід віднести єдині реєстри громадян і підприємств. Інформація, яка представлена в даних реєстрах, повинна мати юридичний статус і мати захист конфіденційності даних.

Для побудови єдиного інформаційного простору України необхідно мобілізувати бюджетні фінансові ресурси; збільшити зусилля по залученню великих приватних національних і іноземних інвестицій в ІКТ шляхом створення прозорого, стабільного, прогнозованого і сприятливого інвестиційного клімату; залучити банківський сектор України, шляхом вживання єдиних погоджених стандартів.

Інформаційна безпека має ключове значення для досягнення мети ЄІП і є передумовою інформаційного суспільства.

Необхідно створити систему ефективної протидії проблемам і погрозам, які виникають у результаті вживання ІКТ з намірами, несумісними із завданнями міжнародної стабільності і безпеки, і можуть нашкодити цілісності інфраструктури і безпеки держави.

Для організації ефективної системи інформаційної безпеки в Україні необхідно встановити співпрацю з Європейським агентством мережевої та інформаційної безпеки з метою сприяння розвитку культури мережевої і інформаційної безпеки.

Особливою турботою розвитку ЄІП є завдання захисту персональних даних. Розвиток ЄІП не повинен сприяти прихованій інтеграції державних інформаційних баз даних і збільшенню обміну персональними даними міждержавними органами. Загальною доктриною має бути відмова від будь-якої взаємної передачі персональних даних. Розвиток ЄІП не повинен наводити до зростання рівня контролю над громадянами. Ця проблема вимагає законодавчого рішення – необхідно встановити баланс між взаємним обміном даними і захистом користувачів відносно обробки їх персональних даних.

Література:

1. Про електронний цифровий підпис : Закон України від 22 травня 2003 р. № 852-IV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>

2. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-IV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки : Закон України, 2007. – № 12. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>
4. *Бортко Г. Н.* Национальные стратегии информационного общества: преимущества и условия реализации в Украине / Г. Н. Бортко // Информационное общество. – 2004. – № 2. – С. 25–29.
5. *Дюжев Д. В.* Інформаційне суспільство: соціально-правові аспекти суспільного розвитку / Д. В. Дюжев // Наука. Релігія. Суспільство. – 2004. – № 1. – С. 116–122.
6. *Клименко І. В.* Технології електронного урядування / І. В. Клименко, К. О. Линьов. – К. : Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2006. – 192 с.
7. Окинавська хартія глобального інформаційного суспільства // Дипломатичний вісник. – 2000. – № 8. – С. 51–56.
8. *Почепцов Г. Г.* Інформаційна політика / Г. Г. Почепцов, С. А. Чукут. – К. : Знання, 2008. – 663 с.
9. *Проценко П. П.* Проблематика переходу до інформаційного суспільства / П. П. Проценко // Політичний менеджмент. – 2004. – № 6 (9). – С. 129–137.
10. *Тоффлер Э.* Метаморфозы власти / Э. Тоффлер. – М. : ООО “Издательство АСТ”, 2003 – 669 с.
11. *Шаповал О. В.* Розробка національних стратегій інформаційного розвитку – пріоритет сучасності / О. В. Шаповал // Нова парадигма, 2004. – Вип. 38. – С. 166–172.

Надійшла до редколегії 14.01.2010 р.

УДК 351

Р. С. ЄДЕЛЄВ

ПРИНЦИПИ ЕФЕКТИВНОГО ВРЯДУВАННЯ В ЄС

Розглянуто принципи європейського врядування та їх закріплення в нормативно-правових документах, використання в науковій та практичній діяльності фахівців. Приділено увагу проблемам європейської інтеграції України.

Principles of European management and their fixings in normative-legal documents, use in scientific and practical activity of specialists have been considered. The attention is given to the problems of European integration of Ukraine.

Ключові слова: європейська інтеграція, європейське врядування, Біла книга, принципи.

Європейська інтеграція є складним соціально-політичним явищем, яке передбачає не лише інтеграцію України в міждержавні структури, а й розвиток з усіма країнами Заходу.

На даний момент для України європейська інтеграція передусім пов'язана із внутрішніми реформами: адаптацією законодавства України до законодавства ЄС, упровадженням у життя європейських цінностей, реформуванням інституцій, переходом до європейських стандартів, норм і процедур. Реформування системи державного управління стало складовою підготовки до європейської інтеграції.

Разом з тим, загальноновизнаним в Європейському Союзі стає поняття європейського врядування (European governance) – багаторівневе управління в багатовекторній системі, що складається з європейських інституцій і національних органів влади, охоплює місцеве самоврядування і громадянське суспільство, залучає до процесів прийняття рішень міжнародних експертів і лобістів. Уводиться в обіг термін “європеїзація”, який по відношенню до державного управління означає запозичення досвіду та запровадження кращої управлінської практики органів ЄС або інших держав-членів у національних системах державного управління, адаптацію або пристосування національних процедур, норм, стандартів до норм і правил ЄС [2, с. 76].

Сучасні підходи до трансформації сутності європейського врядування досліджують такі відомі зарубіжні вчені, як Д. Мітрані, Г. Атаманчук, С. Бартоліні, К. Дойч, Е. Хаас, Л. Ліндберг, С. Шайнгольд, Ф. Шміттер, С. Хоффманн, Ж. Гаррет, Р. Кеохайн, Ж. Най, В. Воллес, Г. Воллес, К. Вебб, Н. Нугент, С. Булмер, Д. Зайсман, Е. Моравчик, Г. Маркс, А. Зброджіа, П. Магнетт, Д. Зейтлін, Д. Річардсон, Д. Вайлер, Е. Штейн, Д. Марч, Д. Олзен, К. Селен, С. Штейнмо, К. Армстронг, П. Піерсон, А. Барлей, У. Маттлі, А. Мілвард, Дж. Грієко, Д. Вінкотт, А. Форстер, А. Світ, С. Джордж, Дж. Матларі, О. Валеї, Б. Розамонд, Ж.-П. Бландінер, М. О'Нейл, В. Шнайдер, Р. Родос, С. Хікс, Ф. Шарпф, Б. Колер-Кох, Д. Дайнен та ін.

Різноманітні питання розвитку європейської системи державного управління та її впливу на Україну досліджують вітчизняні вчені В. Авер'янов, О. Андрійко, В. Керецман, І. Грицяк, В. Копійка, В. Кравченко, В. Куйбіда, В. Опришко, О. Рудік, Е. Топалова, В. Посельський.

Метою статті є доведення думки, що застосування європейських підходів до реформування державного управління в Україні має передбачати, насамперед, упровадження принципів європейського управління, а вже потім, у разі необхідності, – узагальнені чи конкретні моделі управління. Саме тому метою дослідження в межах даної статті є вивчення принципів ефективного європейського врядування.

Європейське врядування – це правила, процеси та норми поведінки, що впливають на спосіб здійснення владних повноважень інститутами ЄС та держав-членів, особливо стосовно забезпечення їх відкритості, участі громадськості, підзвітності, ефективності та узгодженості [1, с. 36].

Необхідно виділити чотири головні аспекти концепції “врядування” складних політичних інститутів:

– урядування спрямовано на раціоналізацію, підвищення довіри, модернізацію дій держави: необхідно домогтися відповідальності державного апарату за його дії, забезпечити більше високий ступінь незалежності експертів, скоротити бюрократію, домогтися прозорості й полегшити доступ до інформації, сприяти участі інших суб'єктів у прийнятті рішень. Ставиться мета відновити певну довіру до державних інститутів;

– ставиться під сумнів сам принцип мандата влади або владної вертикалі – одночасно виходячи з вимог ефективності й фактичної ролі, що відіграють безліч інститутів або суб'єктів на всіх щаблях. Зростання обсягу повноважень відповідно до завдань, що виникли перед державою за останні роки, припускає наявність усе більше складних, не ієрархічних механізмів координації: процедури переговорів, система партнерства й договорів, міжнародні угоди, інструменти посередництва, ринкові механізми, угоди про співпрацю тощо, які, на погляд багатьох фахівців, перебувають у центрі поняття “врядування”;

– врядування вимагає розширити традиційні погляди на раціональність. Наприклад, це виражається в разючій здатності “винаходити”, а потім і поширювати ці нововведення. Це також стосується і значного розширення сфери аналізу при прийнятті рішень (регуляторний вплив, економічний розрахунок, інструменти звітності, оцінка ризиків тощо). Зміст зазначених принципів полягає в тім, що вони можуть пристосовуватися до гнучких форм відносин між суб'єктами;

– “врядування” є, по своїй суті, перерозподілом влади і її функцій між державою, іншими місцевими або міжнародними органами, ринком і громадянським суспільством. Від способу управління, за якого держава бере на себе всю відповідальність і одноосібно визначає дії інших суб'єктів, відбувається перехід до способу управління, при якому всі зацікавлені суб'єкти колективно виконують ці обов'язки.

У свою чергу, принципи – це керівні правила, що відбивають зміст законів і закономірностей і мають бути закріплені в нормативно-правових документах та використовуватися в науковій і практичній діяльності фахівців.

Представляючи програму дій Європейської Комісії Європарламенту в лютому 2000 р., Голова Європейської Комісії Романо Проді назвав утвердження нових форм управління однією з чотирьох стратегічних цілей Європейської Комісії на строк дії її повноважень.

Європейська Комісія запровадила власну концепцію врядування в Білій Книзі з європейського врядування, яка була прийнята Комісією в липні 2001 р. Біла Книга містить низку рекомендацій і пропозицій щодо зміцнення демократії в Європі та підвищення легітимності інститутів ЄС шляхом покращання залучення громадськості, вдосконалення регуляторної політики та посилення ролі ЄС у світовому врядуванні. Метою Книги є модернізація європейської громадської дії з метою підвищення відповідальності виконавчих органів ЄС перед обраними представницькими органами та відкрити процедури прийняття рішень в Європейському Союзі для надання громадянам можливості брати участь у прийнятті рішень, які їх стосуються [8].

В основі ефективного врядування лежать такі п'ять принципів, які були запропоновані в Білій Книзі: відкритість, співпраця, підзвітність, ефективність і послідовність. Кожен з цих принципів є важливим для встановлення більш демократичного врядування. Вони закладають фундамент демократії та верховенства права не тільки в державах – членах ЄС, але й застосовують на всіх рівнях управління, як-то світового, європейського, національного та місцевого.

Принцип відкритості означає, що всі інституції повинні працювати в більш відкритому режимі, тобто вони мають повідомляти про те, що робить ЄС або планує робити, а також оприлюднювати зміст рішень, що приймаються. Вони

повинні використовувати мову, яку розуміє пересічний громадянин. Це має особливе значення для підвищення рівня довіри до інституцій зі складним профілем діяльності. У цьому контексті відкритість означає доступ до документації, ефективне спілкування і спрощення політики та законодавства ЄС. Разом з державами – членами інститутам ЄС слід активно обговорювати питання діяльності ЄС та рішення, які приймаються на європейському рівні.

Наступний принцип передбачає залежність якості, доцільності і ефективності політики ЄС від забезпечення співпраці всіх зацікавлених сторін упродовж всього процесу вироблення політики. Співпраця створює атмосферу довіри до кінцевого результату та до інституцій, що приймають політичні рішення. Реалізація принципу співпраці залежить від центральних урядів при розробці та імplementації політики ЄС. Цей принцип передбачає залучення неурядових організацій, соціальних партнерів, громадян, а також усіх інших зацікавлених сторін. Таким чином забезпечується сприймання громадян та їхніх організацій не як пасивних об'єктів (або суб'єктів) політики й адміністративних рішень, а як безпосередніх, активних і зацікавлених сторін, що мають право брати широку участь у процесі прийняття адміністративних рішень на всіх етапах політики – від початкових стадій і протягом усього циклу політики й управління.

Відповідно до принципу підзвітності, потрібно чітко визначити функції різних органів у законодавчому і виконавчому процесах. Кожна з інституцій ЄС на інституційному та персональному рівнях повинна роз'яснити, чим вона займається в ЄС, і взяти за це відповідальність. Треба наголосити також на необхідності більшої чіткості дій і відповідальності з боку країн-членів і всіх, хто задіяний у розробці та імplementації політики ЄС на будь-якому рівні. Підзвітність базується на засадах права європейців на “належне управління” (“right to good administration”, Хартія основних прав Європейського Союзу, стаття 41), окрім традиційних типів відповідальності (політичної та адміністративної) передбачає також обов'язок реагування влади на потреби громадян.

Принцип ефективності означає, що політичні рішення повинні бути ефективними та своєчасними, базуватись на чітко визначених цілях, на оцінці можливих наслідків і, наскільки це можливо, на попередньому досвіді. Ефективність також залежить від пропорційного і однакового виконання рішень ЄС і їх прийняття на належному рівні. Остання вимога, у свою чергу, залежить від того, як Європейська Комісія координує дії національних урядів, від ефективності комунікації, координації і кооперації заради пропорційної та однакової імplementації, а також забезпечення належної якості діяльності кожного національного уряду на центральному, регіональному та місцевому рівнях [2, с. 76].

Згідно з принципом послідовності, політика та дії ЄС повинні бути послідовними і зрозумілими. Зростає необхідність у послідовній політиці ЄС з таких причин:

- діапазон завдань зростає;
- розширення збільшить різноманітність;
- такі проблеми, як кліматичні і демографічні зміни перетинають кордони секторальних напрямів розвитку, на яких побудовано ЄС;
- регіональні й місцеві органи влади все більше залучають до політики ЄС [4].

Послідовність потребує політичного лідерства та серйозної відповідальності з боку органів ЄС для забезпечення послідовного підходу у складному середовищі.

Кожен з наведених принципів важливий сам по собі, однак загальної мети не можна досягти ізольованими діями. Політичні рішення вже не можуть бути ефективними, якщо вони приймаються та втілюються в життя безсистемно та без залучення широких кіл.

Застосування цих п'яти основних принципів підсилює дію принципів пропорційності та субсидіарності. Від політичної компетенції до її імплементації вибір рівня, на якому приймається рішення (від ЄС до місцевого), та інструментів повинні бути пропорційними до цілей, які переслідуються. Це означає, що перед тим, як виступити з ініціативою, треба переконатись у такому:

- чи є необхідними владні дії;
- чи рівень ЄС є найбільш відповідним;
- чи обрані заходи пропорційності до поставлених цілей.

Принцип субсидіарності є важливим засобом у боротьбі з браком демократії. Він є не тільки основним принципом ЄС, а в деяких випадках і провідним принципом у відносинах між країнами-членами та регіональними і місцевими органами влади, що діють в їх межах, як записано у ст. 4 Європейської хартії ради Європи про місцеве самоврядування [5].

Стрижневий зміст принципу субсидіарності можна розглядати як норму, в якій у відносинах між інституційними і соціальними суб'єктами різних розмірів перевага надається найменшим (оскільки вони найближчі до сторін, про які йдеться): утручання більших суб'єктів має підставу тільки якщо воно направлено на компенсацію недоліків цих менших адміністративних органів.

Так само принцип пропорційності було запроваджено для визначення більш чіткого розподілу повноважень між європейським і національним рівнями. Двозначність, якою було визначено принцип субсидіарності, часто вважається одним з основних факторів його успіху.

Отже, у подальшому розвиток європейського врядування відбуватиметься в умовах постійного впливу на нього цілої низки стандартів, закріплених в *acquis communautaire*, роль яких виконують джерела права Євросоюзу, і, насамперед, адміністративного права, якими є відповідні принципи, визначені в державах-членах за їх спільною згодою у процесі інтеграції. При цьому встановлено, що принципи належного врядування й безперервності державних та інших послуг, які є складовими принципів, що випливають із концепції правової спільноти, трактуються не лише як прояви загальної вимоги дотримуватися права ЄС, а і як відображення дії *acquis communautaire* на європейське врядування. До них відносять відкритість, співпраця, підзвітність, ефективність послідовність. Кожний з них важливий для встановлення демократичнішого й ефективнішого європейського врядування та його подальшого розвитку. У сукупності вони є опорою демократії й верховенства права в державах-членах, державах-кандидатах і державах-претендентах і застосовуються на всіх рівнях управління: глобальному, європейському, національному, регіональному у місцевому.

Література:

1. *Грицяк І. А.* Розвиток європейського управління в контексті впливу на державне управління в Україні : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : спец. 25.00.01 / І. А. Грицяк ; НАДУ.–К., 2006.–С. 36.
2. Європейський досвід державного управління : [курс лекцій] / укл. : О. Ю. Оржель, О. М. Палій, Ю. Д. Полянський та ін. ; за заг. ред. О. Ю. Оболенського, С. В. Сьоміна, А. О. Чемериса та ін. – К. : Вид-во НАДУ, 2007. – 76 с.
3. *Линьов К. О.* Принцип субсидіарності в державному управлінні / К. О. Линьов. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Dutp/2005-1/txts/LINOV.htm>
4. *Мельтюхова Н. М.* Закони та принципи державного управління / Н. М. Мельтюхова // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2009. – Вип. 1 (35). – С. 42–50.
5. *Паппас С.* Європейське управління : [навч. посіб.] / С. Паппас. – К. : ІМВ КНУ ім. Тараса Шевченка, 2004. – С. 191.
6. Практичний poradник державного службовця з питань європейської інтеграції / укл. : Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, І. Д. Шумляєва ; за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. – Дніпропетр. : ДРІДУ НАДУ, 2008. – Вип. 1. – 44 с. – (Європейське врядування).
7. *Стрельцов В. Ю.* Формування та розвиток концепції європейського врядування / В. Ю. Стрельцов // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2009. – Вип. 1 (35). – С. 377–384.
8. Governance in the European Union: A White Paper. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/governance/index_en.htm

Надійшла до редколегії 18.03.2010 р.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

- Амосов О. Ю.* перший заступник директора ХарPI НАДУ, д.е.н., проф., м. Харків
Анікеєнко В. М. аспірант кафедри економічної політики ХарPI НАДУ, м. Харків
Анциферова Н. Г. доцент кафедри государственного и муниципального управления Автономного образовательного учреждения Высшего профессионального образования Курской области “Курский институт государственной и муниципальной службы”, к.соц.н., г. Курск, Россия
- Бабенко А. Г.* завідувач кафедри управління персоналом та економіки праці Дніпропетровської державної академії фінансів, д.е.н., проф., м. Дніпропетровськ
- Бабенко С. М.* спеціаліст управління праці та соціального захисту населення Амур-Нижньодніпровської райради, м. Дніпропетровськ
- Бережний В. О.* здобувач кафедри політології та філософії ХарPI НАДУ, м. Харків
Бортейчук Р. Ю. аспірант кафедри державної політики та управління політичними процесами НАДУ, м. Київ
- Велков В. М.* аспірант ОРІДУ НАДУ, м. Одеса
Винокурова О. І. слухач ХарPI НАДУ, м. Харків
Ворона П. В. доцент кафедри регіонального управління та місцевого самоврядування ХарPI НАДУ, к.держ.упр., м. Харків
- Гайдабрус А. О.* аспірант кафедри політології та філософії ХарPI НАДУ, м. Харків
Горячук В. Ф. доцент кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ, к.т.н., м. Одеса
Гуляк О. О. аспірант кафедри регіонального управління та місцевого самоврядування ХарPI НАДУ, м. Харків
- Дрешпак В. М.* доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування ДРІДУ НАДУ, к.держ.упр., м. Дніпропетровськ
- Дрозд Р. О.* аспірант кафедри державного управління та менеджменту НАДУ, м. Київ
- Євсєєва Г. П.* докторант кафедри права та євроінтеграції ДРІДУ НАДУ, к.філол.н., доцент, м. Дніпропетровськ
- Євдоченко Л. О.* аспірант ЛРІДУ НАДУ, м. Львів
Єделєв Р. С. студент Академії адвокатури, м. Київ
Єльчанінов Д. Б. докторант Національного інституту стратегічних досліджень, к.т.н., доц., м. Київ
- Карамішев Д. В.* професор кафедри управління охороною суспільного здоров'я ХарPI НАДУ, д.держ.упр., проф., м. Харків
- Карпенко В. В.* докторант кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ, к.держ.упр., м. Одеса
- Кириченко К. Я.* здобувач кафедри управління персоналом та економіки праці ХарPI НАДУ, м. Харків
- Кіктенко О. В.* докторант кафедри державного управління та адміністративного менеджменту Класичного приватного університету, к.держ.упр., м. Запоріжжя
- Клімушин П. С.* доцент кафедри інформатизації державного управління ХарPI НАДУ, к.т.н., доц., м. Харків
- Козлов К. І.* ст. викл. кафедри політології та філософії ХарPI НАДУ, к.держ.упр., м. Харків
- Колісниченко Н. М.* доцент кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ, к.держ.упр., м. Одеса
- Корженко В. В.* завідувач кафедри політології та філософії ХарPI НАДУ, д.філос.н., проф., м. Харків

- Коробко І. В.* аспірант кафедри державного управління та менеджменту ХарПІ НАДУ, м. Харків
- Котуков О. А.* доцент кафедри політології та філософії ХарПІ НАДУ, к.соц.н., м. Харків
- Кудіна В. О.* аспірант кафедри державного управління та менеджменту ХарПІ НАДУ, м. Харків
- Кузнякава Т. В.* ст. викл. кафедри політології та філософії ХарПІ НАДУ, к.держ.упр., м. Харків
- Лесная О. С.* доцент кафедри економічної політики та фінансів ХарПІ НАДУ, к.держ.упр., м. Харків
- Левченко Н. М.* докторант ХарПІ НАДУ, к.е.н., доц., м. Харків
- Матвеева О. Ю.* аспірант кафедри економіки та регіональної економічної політики ДРІДУ НАДУ, м. Дніпропетровськ
- Матвійшин Є. Г.* перший заступник директора ЛРІДУ НАДУ, к.е.н., доц., м. Львів
- Медведев І. А.* докторант кафедри державного управління та менеджменту ХарПІ НАДУ, к.держ.упр., м. Харків
- Мельникова М. О.* аспірант кафедри економічної кібернетики ХНУРЕ, м. Харків
- Мельтюхова Н. М.* завідувач кафедри державного управління та менеджменту ХарПІ НАДУ, к.е.н., доц., м. Харків
- Мерзляк Д. С.* аспірант кафедри державного управління та адміністративного менеджменту Класичного приватного університету, м. Запоріжжя
- Міненко В. Л.* доцент кафедри управління персоналом і економіки праці ХарПІ НАДУ, к.держ.упр., доц., м. Харків
- Немцінов О. М.* аспірант кафедри регіонального управління та місцевого самоврядування ЛРІДУ НАДУ, м. Львів
- Орлов О. В.* завідувач кафедри інформатизації державного управління ХарПІ НАДУ, к.т.н., доц., м. Харків
- Падафет Ю. Г.* доцент кафедри публічного адміністрування та кадрової політики ХарПІ НАДУ, к.держ.упр., доц., м. Харків
- Пасемко Г. П.* докторант ХарПІ НАДУ, к.е.н., доц., м. Харків
- Покотило Т. В.* ст. викл. кафедри управління персоналом та економіки праці ХарПІ НАДУ, м. Харків
- Польовий І. В.* здобувач кафедри економічної політики НАДУ, м. Київ
- Проців О. Р.* гол. спец. ОУЛІМГ Івано-Франківської обл., м. Івано-Франківськ
- Процюк С. Л.* аспірант кафедри економічної політики ХарПІ НАДУ, м. Харків
- Пухкал О. Г.* академік АЕН України, докторант кафедри політичної аналітики та прогнозування НАДУ, к.е.н., доц., м. Київ
- Савостенко Т. О.* доцент кафедри економіки та регіональної економічної політики ДРІДУ НАДУ, к.е.н., доц., м. Дніпропетровськ
- Сапа Н. В.* аспірант кафедри менеджменту організації Запорізької державної інженерної академії, м. Запоріжжя
- Світлична Ю. О.* аспірант кафедри економічної теорії та фінансів ХарПІ НАДУ, м. Харків
- Сергієнко М. Г.* ст. викл. кафедри європейської та євроатлантичної інтеграції і національної безпеки ХарПІ НАДУ, м. Харків
- Соболь Р. Г.* доцент кафедри економічної політики та фінансів ХарПІ НАДУ, к.держ.упр., доц., м. Харків
- Соломатина Т. В.* проректор по науке Курского інститута государственной и муниципальной службы, к.психол.н., доц., г. Курск, Россия
- Статівка Н. В.* доцент кафедри управління персоналом та економіки праці ХарПІ НАДУ, к.е.н., доц., м. Харків

- Степанов В. Ю.* декан факультету менеджменту, доцент кафедри філософії та політології ХДАК, к.т.н., доц., м. Харків
- Стрельцов В. Ю.* начальник управління інформатизації навчального процесу ХарПІ НАДУ, к.держ.упр., доц., м. Харків
- Таран В. В.* аспірант ЛРІДУ НАДУ, м. Львів
- Толуб'як В. С.* докторант кафедри економічної політики НАДУ, к.держ.упр., доц., м. Київ
- Труш О. О.* завідувач кафедри європейської та євроатлантичної інтеграції і національної безпеки ХарПІ НАДУ, к.держ.упр., доц., м. Харків
- Ульянченко Ю. О.* доцент кафедри економічної політики ХарПІ НАДУ, к.держ.упр., доц., м. Харків
- Федько О. А.* докторант кафедри управління охороною суспільного здоров'я НАДУ, к.мед.н., м. Київ
- Філіпенко Т. В.* професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Донецького юридичного інституту, к.е.н., доц., м. Донецьк
- Фурсін О. О.* аспірант Запорізької державної інженерної академії, м. Запоріжжя
- Хайт Л. Б.* аспірант ОРІДУ НАДУ, м. Одеса
- Харченко Л. В.* декан факультету менеджменту, доцент кафедри філософії та політології ХДАК, к.т.н., доц., м. Харків
- Холодок В. Д.* здобувач кафедри соціальної і гуманітарної політики ХарПІ НАДУ, м. Харків
- Чала Н. Д.* докторант ХарПІ НАДУ, к.е.н., м. Харків
- Чернятін А. С.* аспірант кафедри економічної політики ХарПІ НАДУ, м. Харків
- Чорнобиль І. Є.* аспірант кафедри політичних наук і філософії ЛРІДУ НАДУ, м. Львів
- Шенкаренко О. В.* аспірант кафедри управління охороною здоров'я ХарПІ НАДУ, м. Харків
- Яцук Н. В.* аспірант кафедри державного управління і адміністративного менеджменту Класичного приватного університету, м. Запоріжжя

CONTRIBUTORS

- Amosov O. Yu.* Doctor of Economic Sciences, Professor, the First Deputy Director, KRI NAPA, Kharkiv
- Anikeenko V. M.* Post-graduate student of Economic Policy Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Antsiferova N. G.* PhD in Social Sciences, Associate professor of State and Municipal Administration Department, Kursk University of State and Municipal Service, Kursk, Russia
- Babenko A. G.* Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of Personnel Management and Labor Economics Department, Dnipropetrovsk State Academy of Finances, Dnipropetrovsk
- Babenko S. M.* Labor Management and Public Social Protection Administration, Amur-Nizhnjodniprovsk Community Council, Dnipropetrovsk
- Berezhniy V. O.* Seeker of a PhD degree of Political Science and Philosophy Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Bortejchuk R. Yu.* Post-graduate student of State Policy and Political Processes Administration, NAPA, Kyiv
- Velkov V. M.* Post-graduate student of ORI NAPA, Odessa
- Vynokurova O. I.* Master student of KRI NAPA, Kharkiv
- Vorona P. V.* PhD in Public Administration, Associate Professor of Regional Administration and Local Government Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Gaydabrus A. O.* Post-graduate student of Political Sciences and Philosophy Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Goryachuk V. F.* PhD in Technical Sciences, Associate professor of European Integration Department, ORI NAPA, Odessa
- Gulyak O. O.* Post-graduate student of Regional Administration and Local Government Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Drozd R. O.* Post-graduate student of Public Administration and Management, NAPA, Kyiv
- Dreshpak V. M.* Associate Professor of department of Public Administration and Local Self-government DRIPA NAPA, PhD in Public Administration docent Department of law of eurointegration DRISMNASM, Cand.Phil.Sci., Dnipropetrovsk
- Evdochenko L. O.* Post-graduate student LRI NAPA, Lviv
- Yedelyev R. S.* Student of Academy of advocacy, Kyiv
- Elchaninov D. B.* PhD in Technical Sciences, Associate Professor, Doctoral student of National Institute for Strategic Studies, Kyiv
- Karamyshev D. V.* Doctor of Public Administration, Professor, Full Professor of Public Health Care Management Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Karpenko V. V.* PhD in Public Administration, Doctoral student of Public Administration and Local Government Department, ORI NAPA, Odessa
- Kirichenko K. Ya.* Seeker of a PhD degree of Personnel Management and Labor Economics Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Kiktenko O. V.* PhD in Public Administration, Doctoral student of Public Administration and Administrative Management Department, Classical Private University, Zaporizhzhya
- Klimushyn P. S.* PhD in Technical Sciences, Associate Professor of Public Administration Informatization Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Kozlov K. I.* PhD in Public Administration, Senior lecturer of Political Sciences and Philosophy Department, KRI NAPA, Kharkiv

- Kolisnychenko N. M.* PhD in Public Administration, Associate professor of European Integration Department, ORI NAPA, Odessa
- Korzhenko V. V.* Doctor of Philosophy, Professor, Head of Political Science and Philosophy, KRI NAPA, Kharkiv
- Korobko I. V.* Post-graduate student of Public Administration and Management Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Kotukov O. A.* PhD in Social Sciences, Associate Professor of Political Science and Philosophy Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Kudina V. O.* Post-graduate student of Public Administration and Management Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Kuznyakova T. V.* PhD in Public Administration, Main specialist of Editorial and Publishing Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Lesnaya O. S.* PhD in Public Administration, Associate professor of Economic Policy and Finances Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Levchenko N. M.* PhD in Economics, Associate professor, Doctoral student of KRI NAPA, Kharkiv
- Matveeva O. Yu.* Post-graduate student of Economics and Regional Economical Policy Department, DRI NAPA, Dnipropetrovsk
- Matviishyn E. G.* PhD in Economics, Associate professor, the First Deputy Director, LRI NAPA, Lviv
- Medvedev I. A.* PhD in Public Administration, Doctoral student of Public Administration and Management Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Melnikova M. O.* Postgraduate student of Kharkiv National University of Radioelectronics, Kharkiv
- Meltyukhova N. M.* PhD in Economics, Associate professor, Head of Public Administration and Management Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Merzlyak D. S.* Post-graduate student of Public Administration and Administrative Management Department, Classical Private University, Zaporizhzhya
- Minenko V. L.* PhD in Public Administration, Associate Professor of Personnel Management and Labour Economy Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Nemchinov O. M.* Post-graduate student of Regional Administration and Local Government Department, LRI NAPA, Lviv
- Orlov O. V.* PhD in Technical Sciences, Head of Public Administration Informatization Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Padafet Yu. G.* PhD in Public Administration, Associate professor of Public Administration and Personnel Policy Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Pacemko G. P.* PhD in Economics, Associate Professor of KRI NAPA, Kharkiv
- Pokotylo T. V.* Senior lecturer of Personnel Management and Labor Economics Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Poljovy I. V.* Seeker of a PhD degree of Economic Policy Department, NAPA, Kyiv
- Protsiv O. R.* Main specialist of the Wildlife Sector of Ivano-Frankivsk Regional Forestry and Wildlife Management, Ivano-Frankivsk
- Protsiuk S. L.* Post-graduate student of Economic Policy Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Puhkal O. G.* PhD in Economics, Doctoral student of Political Analytics and Forecasting Department, NAPA, Kyiv
- Savostenko T. O.* PhD in Economics, Associate professor of Economics and Regional Economic Policy Department, DRI NAPA, Dnipropetrovsk
- Sapa N. V.* Post-graduate student of Organization Management Department, Zaporizhzhya State Engineering Academy, Zaporizhzhya
- Svitlychna Yu. O.* Post-graduate student of Economic Theory and Finances Department, KRI NAPA, Kharkiv

- Sergienko M. G.* Senior Lecturer, Department of European and Euro-Atlantic Integration and National Security, KRI NAPA, the city of Kharkiv
- Sobol R. G.* PhD in Public Administration, Associate professor of Economic Policy and Finances Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Solomatina T. V.* PhD in Psychological Sciences, Vice-chancellor of Science, Kursk University of State and Municipal Service, Kursk, Russia
- Stativka N. V.* PhD in Economics, Associate Professor of Personnel Management and Labor Economics Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Stepanov V. Yu.* PhD in Technical Sciences, Dean of Management Faculty, Associate professor of Political Science and Philosophy Department, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv
- Streltsov V. Yu* PhD in Public Administration, Associate Professor of European and Euro-Atlantic Integration Department, Head of Educational Process Informatization Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Taran V. V.* Post-graduate student LRI NAPA, Lviv
- Tolubjak V. S.* PhD in Public Administration, Associate professor, Doctoral student of Economic Policy Department, NAPA, Kyiv
- Trush O. O.* PhD in Public Administration, Associate professor, Head of European and Euro-Atlantic Integration and National Security Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Uljanchenko Yu. O.* PhD in Public Administration, Associate professor of Economic Policy Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Fedko O. A.* PhD in Medical Sciences, Doctoral student of Public Health Care Management Department, NAPA, Kyiv
- Filipenko T. V.* PhD in Economics, Associate professor, Full professor of Administrative Law and Administrative Activity Department, Donetsk Institute of Law, Donetsk
- Fursin O. O.* Post-graduate student of Zaporizhzhya State Engineering Academy, Zaporizhzhya
- Khait L. B.* Post-graduate student of ORI NAPA, Odessa
- Kharchenko L. V.* PhD in Technical Sciences, Associate professor, Dean of Management Faculty, Associate professor of Political Science and Philosophy Department, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv
- Kholodok V. D.* Seeker of a PhD degree of Social and Humanitarian Policy Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Chala N. D.* PhD in Economics, Doctoral student of KRI NAPA
- Chernyatin A. S.* Post-graduate student of Economic Policy Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Chornobyl I. E.* Post-graduate student of Political Sciences and Philosophy Department, LRI NAPA, Lviv
- Shenkarenko O. V.* Post-graduate student of Public Health Care Management Department, KRI NAPA, Kharkiv
- Yatsuk N. V.* Post-graduate student of Public Administration and Administrative Management Department, Classical Private University, Zaporizhzhya

ЗМІСТ

1. РОЗВИТОК СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	3
<i>Корженко В. В., Мельтюхова Н. М.</i> Особливості управлінської діяльності	3
<i>Карамішев Д. В.</i> Державне управління курортною справою в Україні	10
<i>Орлов О. В.</i> Системний підхід до визначення понятійного апарату галузі науки “державне управління”	18
<i>Степанов В. Ю.</i> Вплив інформаційного простору на сучасне суспільство	24
<i>Єльчанінов Д. Б.</i> Системологічні основи антикризового державного управління	30
<i>Анциферова Н. Г.</i> Формирование позитивной национальной самоидентификации как задача государственного управления	39
<i>Падафет Ю. Г.</i> Соціально-психологічні чинники ухвалення управлінських рішень	46
<i>Медведєв І. А.</i> Витоки ідеї університету в Україні та її вплив на національний менталітет	50
<i>Горячук В. Ф.</i> Нагромадження основного капіталу України та державне регулювання цим процесом	57
<i>Кузнякова Т. В.</i> Інформаційне суспільство як один з чинників політичної модернізації України	65
<i>Бортейчук Р. Ю.</i> Сутність, місце та роль корпоративних стратегій у системі стратегічного управління діяльністю органів державної влади	72
<i>Проців О. Р.</i> Державне регулювання відповідальності за браконьєрство в Царстві Польському середини XIX – XX ст.	77
<i>Холодок В. Д.</i> Фактори актуалізації державного управління розвитком палацово-паркових комплексів	84
<i>Бережний В. О.</i> Реформування державного управління у Великобританії	89
<i>Хайт Л. Б.</i> Дослідження проблем запровадження системи управління якістю надання медичних послуг: сучасні теоретичні підходи	95
<i>Сапа Н. В.</i> Синегретична методологія антикризового державного управління	103
<i>Євсєєва Г. П.</i> Державна мовна політика в соціокультурному контексті України	111
<i>Євдоченко Л. О.</i> Інформаційна безпека держави: еволюція підходів	118
<i>Дрешпак В. М.</i> Соціокультурне середовище семіотичної підсистеми державного управління	125
<i>Сергієнко М. Г.</i> Організаційний механізм управління обласним (регіональним) страховим фондом документації України	133
2. НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ	139
<i>Козлов К. І.</i> Взаємодія органів влади і громадськості як чинник політичної модернізації регіональних органів влади	139
<i>Міненко В. Л.</i> Види та форми зайнятості населенні на регіональному ринку праці	144
<i>Котуков О. А.</i> Особливості регіональної політики в умовах модернізації України	151
<i>Пухкал О. Г.</i> Поєднання державних і громадських засад у місцевому самоврядуванні	160

<i>Ворона П. В.</i> Механізми впливу органів місцевого самоврядування на соціально-економічний розвиток регіону (на досвіді Полтавської області)	167
<i>Гуляк О. О.</i> Проблеми та перспективи обліку майна комунальної власності в Україні	174
<i>Немчінов О. М.</i> Актуальні проблеми управління районами в містах України (на прикладі м. Львова)	180
<i>Велков В. М.</i> Взаємодія влади та бізнесу на регіональному рівні: стан і шляхи вдосконалення	187
<i>Яцук Н. В.</i> Теорії соціального простору у становленні регулювання рекреаційної сфери	196
<i>Таран В. В.</i> Діяльність виконавчих органів місцевих рад у системі державного управління	203

3. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

<i>Амосов О. Ю., Світлична Ю. О.</i> Розвиток транспортної інфраструктури як вагомий чинник підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності країни	211
<i>Пасемко Г. П.</i> Вплив членства в СОТ на зміст і форми державного регулювання аграрних відносин в Україні	215
<i>Лесная О. С.</i> Інституціональний підхід до дослідження проблем корупції в Україні	224
<i>Статівка Н. В.</i> Суперечності державного регулювання розвитку аграрної сфери в Україні	231
<i>Толуб'як В. С.</i> Заробітна плата та її вплив на формування фінансових ресурсів системи пенсійного забезпечення	242
<i>Філіпенко Т. В.</i> Організаційно-правові засади управління валютним ринком України	250
<i>Соболь Р. Г.</i> Методологія управління фінансовою стійкістю страховика	256
<i>Чала Н. Д.</i> Система державного управління економічним розвитком в Україні	262
<i>Савостенко Т. О., Матвеева О. Ю.</i> Система фінансового забезпечення місцевого самоврядування Франції в умовах децентралізації управління: досвід для України	271
<i>Кіктенко О. В.</i> Регулювання фондового ринку в сучасних умовах	278
<i>Ульянченко Ю. О., Винокурова О. І.</i> Стратегії розвитку державної інноваційної діяльності в Україні	284
<i>Левченко Н. М.</i> Сутність державної політики інноваційного розвитку АПК та її основні напрямки	287
<i>Кудіна В. О.</i> Соціальні фактори регіонального розвитку: проблеми теорії	295
<i>Покотило Т. В.</i> Удосконалення оцінки ефективності механізму державного регулювання регіональних інвестиційних процесів	302
<i>Кириченко К. Я.</i> Структурні зрушення в економіці України за сучасних умов	311
<i>Мерзляк Д. С.</i> Правовий механізм державного регулювання ЗЕД України	322
<i>Польовий І. В.</i> Роль держави у вирішенні проблем суб'єктів малого підприємництва	330
<i>Гайдабрус А. О.</i> Принципи інтелектуалізації держави як інноваційного суб'єкта постіндустріального розвитку суспільства	337

<i>Анікеєнко В. М.</i> Інституційні засади державного регулювання аграрного ринку на регіональному рівні	343
<i>Чернятин А. С.</i> Удосконалення механізмів державного регулювання умов інвестиційної привабливості АПК	351
<i>Процюк С. Л.</i> Стратегічні напрямки вдосконалення державної політики соціального захисту економічно активного населення	359
<i>Мельникова М. О.</i> Аналіз пристосовності існуючих методів оцінки фінансового стану підприємства до прогнозування на формальному рівні	365

4. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

<i>Корженко В. В., Коробко І. В.</i> Конгруентність понять людського капіталу та суб'єктивного фактора	374
<i>Бабенко А. Г., Бабенко С. М.</i> Аналіз матеріального стимулювання та нематеріальних мотивів праці державних службовців	380
<i>Матвійшин Є. Г.</i> Людський капітал як базова категорія в концепції людського розвитку в регіональному вимірі	384
<i>Соломатина Т. В.</i> Кадрові технології в государственной службі	390
<i>Карпенко В. В.</i> Урахування гендерного аспекту в процесі комплексного розвитку сільських територіальних громад	395
<i>Харченко Л. В.</i> Ідеалізація поняття політичної еліти в українському науковому дискурсі першої половини ХХ ст.	403
<i>Колісниченко Н. М.</i> Основні тенденції виховання майбутніх суб'єктів політичної діяльності в закладах елітної освіти	411
<i>Федько О. А.</i> Питання дослідження сучасної соціоекологічної ситуації в Україні	418
<i>Чорнобиль І. Є.</i> Діяльність Кабінету Міністрів щодо нормативно-правового забезпечення механізму професійної адаптації в системі державного управління України	424
<i>Дрозд Р. О.</i> Розмежування політичних і адміністративних посад на державній службі як дієвий спосіб запобігання корупції в Україні	433
<i>Фурсін О. О.</i> Нові парадигмальні основи соціально орієнтованого управління	441
<i>Шенкаренко О. В.</i> Вплив типу особистості на професійну орієнтацію та формування кар'єри у сфері управлінської діяльності	448

5. ЄВРОПЕЙСЬКІ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНІ ПРОЦЕСИ Й ІНСТИТУТИ

<i>Труш О. О.</i> Досвід побудови та діяльності системи цивільного захисту країн – членів ЄС центральної Європи	454
<i>Стрельцов В. Ю.</i> Інституційні вимоги переговорного процесу з Європейським Союзом	462
<i>Клімушин П. С.</i> Інтеграція інформаційного простору України у світову інформаційну спільноту	468
<i>Єделєв Р. С.</i> Принципи ефективного врядування в ЄС	477

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

CONTENTS

1. DEVELOPMENT OF PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM IN UKRAINE	3
<i>Korzenko V. V., Melyukhova N. M.</i> Characteristic features of administrative activity	3
<i>Karamyshev D. V.</i> Public administration of resort service in Ukraine	10
<i>Orlov O. V.</i> System approach to determination of the scientific conceptual instruments of public administration	18
<i>Stepanov V. Yu.</i> Information space effect on the modern society	24
<i>Elchaninov D. B.</i> Systematic bases of the anti-proof public administration	30
<i>Antsiferova N. G.</i> Formation of the positive national self-identification as a government problem	39
<i>Padafet Yu. G.</i> Social-psychological factors of acceptance managerial decision-making	46
<i>Medvedev I. A.</i> Origins of the university in Ukraine and its influence on the national mentality	50
<i>Goryachuk V. F.</i> Basic capital pile-up in Ukraine and state regulation of this process	57
<i>Kuznyakova T. V.</i> Informative society as one of the factors of political modernization in Ukraine	65
<i>Bortejchuk R. Yu.</i> The corporate strategies essence, place and role in the strategic administration system of the state power authorities activity	72
<i>Protsiv O. R.</i> State regulation of the poaching responsibility in Polish Kingdom in the middle of 19 th – the beginning of 20 th century	77
<i>Kholodok V. D.</i> Public administration actualization factors of the palaces and park complexes development	84
<i>Berezniy V. O.</i> Reforming state administration in Great Britain	89
<i>Khait L. B.</i> Problems research of implementation of the quality administration system of the medical service: modern theoretical approaches	95
<i>Sapa N. V.</i> Synergetic methodology of the crisis-proof public administration	103
<i>Evseeva G. P.</i> Public linguistic policy is in socially cultural context of Ukraine	111
<i>Evdochenko L. O.</i> Information safety of the state: evolution of the approaches	118
<i>Dreshpak V. M.</i> Social and cultural sphere semiotics subsystems public administration	125
<i>Sergienko M. G.</i> Organizational mechanism of management by the regional insurance fund of documentation of Ukraine	133
2. DIRECTIONS OF LOCAL GOVERNMENT SYSTEM REFORMATION IN UKRAINE	139
<i>Kozlov K. I.</i> The authorities and community interaction as a factor of the regional authorities political modernization	139
<i>Minenko V. L.</i> Kinds and forms of employment of the population in the regional market of work	144

<i>Kotukov O. A.</i> Characteristic features of the regional policy of Ukraine in the modernization environment	151
<i>Puhkal O. G.</i> Combination of the state and public bases in local government	160
<i>Vorona P. V.</i> Mechanisms of influence of organs of local self-government are on socio-economic development of region (on experience of the Poltava area)	167
<i>Gulyak O. O.</i> Problems and perspectives of the accounting assets of municipal property in Ukraine	174
<i>Nemchinov O. M.</i> Actual problems of the regions administration in the Ukrainian cities	180
<i>Velkov V. M.</i> Interaction of power and business on the regional level: state and ways of improving	187
<i>Yatsuk N. V.</i> Social space theory in the recreation sphere regulation formation	196
<i>Taran V. V.</i> Activity of the executive bodies of local advice(councils) in system of state management	203

3. STATE REGULATION OF ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT PROCESSES

<i>Amosov O. Yu., Svitlychna Yu. O.</i> Transport infrastructure development as a significant factor of effectiveness increase of the foreign trade activity in Ukraine	211
<i>Pacemko G. P.</i> Influence of the membership in WOT on the content and forms of agrarian relations government control in Ukraine	215
<i>Lesnaya O. S.</i> Institutional approach to the corruption problems research in Ukraine	224
<i>Stativka N. V.</i> Contradictions of the agrarian sphere development government control in Ukraine	231
<i>Tolubjak V. S.</i> Wages and its influence on formation of financial resources of system of pension maintenance	242
<i>Filipenko T. V.</i> Organizational and legal bases of exchange market management in Ukraine	250
<i>Sobol R. G.</i> Methodology of the insurer financial soundness management	256
<i>Chala N. D.</i> Public administration system of economic development of Ukraine	262
<i>Savostenko T. O., Matveeva O. Yu.</i> System of the local government financial support of France in administration decentralization environment: the experience for Ukraine	271
<i>Kiktenko O. V.</i> Stock market regulations in the modern conditions	278
<i>Uljanchenko Yu. O., Vinokurova O. I.</i> Development strategies of the state innovative activity in Ukraine	284
<i>Levchenko N. M.</i> Public policy essence of the AIC innovative development and her main its main directions	287
<i>Kudina V. O.</i> State regulation mechanisms improving of the resorts development in Ukrainet	295
<i>Pokotylo T. V.</i> Evaluation improving of the state regulation mechanism effectiveness of the regional investment processes	302
<i>Kirichenko K. Ya.</i> Structural changes in Ukrainian economics in the present-day conditions	311

<i>Merzlyak D. S.</i> Public administration legal mechanism of the foreign economic activities of Ukraine	322
<i>Poljovy I. V.</i> Role of the government in solving the problems of the small business subjects	330
<i>Gaydabrus A. O.</i> Principles of state intellectualization as of the innovative subject of the Post-Industrial society development in Ukraine	337
<i>Anikeenko V. M.</i> Institutional principles of the agrarian market government control on the regional level	343
<i>Chernyatin A. S.</i> State regulation mechanisms improving of the AIC investment attractiveness conditions	350
<i>Protsiuk S. L.</i> Strategic directions of the state policy perfection of the economically active population social defence	359
<i>Melnikova M. O.</i> Analys of adaptability of existent methods of estimation of the financial state of enterprise to prognostication at formal level	365
4. PECULIARITIES OF STATE PERSONNEL POLICY REALIZATION IN UKRAINE	374
<i>Korzhenko V. V., Korobko I. V.</i> Congruency of the human capital and the subjective factor	374
<i>Babenko A. G. Babenko S. M.</i> Analysis of the material stimulation and non-material motives of the public servants work	380
<i>Matviishyn Ye. G.</i> Human capital as a basic category in the human development conception in the regional dimension	384
<i>Solomatina T. V.</i> Personnel technologies in public service	390
<i>Karpenko V. V.</i> Gender aspect accounting in the rural territories development process	395
<i>Kharchenko L. V.</i> Idealization of the political elite concept in the ukrainian academic discourse of the first half of the XXth century	403
<i>Kolisnichenko N. M.</i> Basic tendencies of the future politicians training in the elite institutions	411
<i>Fedko O. A.</i> Research issues of the existing social and ecological situation in Ukraine	418
<i>Chornobyl I. Ye.</i> Activities of the Cabinet of Ministers in sphere of legal regulation of the professional adaptation mechanism in public administration system of Ukraine	424
<i>Drozd R. O.</i> Separation of political and administrative positions at public service as an effective way of preventing corruption in Ukraine	433
<i>Fursin O. O.</i> New paradigm bases of the socially oriented management	441
<i>Shenkarenko O. V.</i> Influence of a personality type on the professional orientation and and career formation in management activity	448
5. EUROPEAN AND EURO-ATLANTIC PROCESSES AND INSTITUTIONS	454
<i>Trush O. O.</i> Development and activity experience of the civil defense system of EU-countries in CE	454

<i>Streltsov V. Yu</i> Institutional of the requirement of process of negotiation with the European Union	462
<i>Klimushyn P. S.</i> Ukrainian information space integration into the world information community	468
<i>Yedelyev R. S.</i> Principles of effective management in the EU	477
CONTRIBUTORS	483

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Збірник наукових праць

Випуск 2 (29)

Засновано у 2003 р.

Засновник – Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. Збірник зареєстровано в Міністерстві юстиції України, свідоцтво серії КВ № 15527-4099ПР від 9 липня 2009 р., та в Міжнародному центрі періодичних видань (Франція), ISSN 1727-6667

Відповідальний за випуск д. держ. упр., проф. *В. Б. Дзюндзюк*

Редактор	<i>Т. В. Кузнякова</i>
Коректор	<i>О. С. Ткаченко</i>
Комп'ютерна верстка	<i>В. В. Богатова</i>

Підписано до друку 02.07.2010. Формат 70x100^{1/16}. Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк офсетний. Умов. друк. арк. 39,9. Обл.-вид. арк. 40,4. Тираж 300 прим.

Видавництво Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України
“Магістр”.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1654 від 19.01.2004 р.
61050, м. Харків, просп. Московський, 75, тел. (057) 732-32-55, електронна адреса:
nauka@kbuara.kharkov.ua

Віддруковано з оригінал-макета в поліграфічному центрі “Літографіка”,
61050, м. Харків, вул. Франківська, 14